125. PERJANTAINA 10. JOULUKUUTA 1999

kello 19.40

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys valitsijamiesten lakkauttamisesta aiheutuvasta eräiden lakien muuttamisesta 4066

Hallituksen esitys HE 98/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/1999 vp

2) Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 4066

Lakialoite LA 117/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/1999 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 24 luvun 5 a §:n ja 10 §:n muuttamisesta 4066

Hallituksen esitys HE 95/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/1999 vp

4) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta 4067

Hallituksen esitys HE 96/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 30/1999 vp

5) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4067

Hallituksen esitys HE 144/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 31/1999 vp

Kolmas käsittely

6) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain sekä varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta 4067

Hallituksen esitys HE 32/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/1999 vp
Lakialoite LA 42, 47, 48, 54, 70, 93, 103, 107, 114, 122, 126, 146, 152, 157, 160/1999 vp
Toivomusaloite TA 23, 24, 26, 28—31, 33, 34, 38—40, 42, 46, 54, 55, 57, 58, 65, 68, 71, 80—84, 94/1999 vp

7) Hallituksen esitys vuoden 2000 veroasteikkolaiksi 4071

Hallituksen esitys HE 38/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 24/1999 vp

8) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 4071

Hallituksen esitys HE 39/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/1999 vp

9) Hallituksen esitys pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin korottamisesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi tuloverolainsäädäntöön 4071

Hallituksen esitys HE 158/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/1999 vp

10) Hallituksen esitys laiksi asuntosäästöpalkkiolain 7 §:n muuttamisesta 4076

Hallituksen esitys HE 128/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/1999 vp

11) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi 4076

Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp

12) Hallituksen esitys laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista 4079

Hallituksen esitys HE 140/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 9/1999 vp

13) Hallituksen esitys ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4083

Hallituksen esitys HE 173/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 5/1999 vp

14) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi 4083

Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/1999 vp

Lähetekeskustelu

15) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta 4085

Lakialoite LA 167/1999 vp (Jaana Ylä-Mononen /kesk)

16) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta 4087

Lakialoite LA 170/1999 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

17) Laki tuloverolain muuttamisesta 4095

Lakialoite LA 172/1999 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

18) Laki arvonlisäverolain 130 §:n kumoamisesta ja laki arvonlisäveron palautusten takaisinperinnästä kunnilta annetun lain kumoamisesta 4095

Lakialoite LA 177/1999 vp (Pertti Hemmilä /kok)

19) Laki alkoholilain 86 §:n muuttamisesta 4097

Lakialoite LA 178/1999 vp (Pertti Hemmilä /kok ym.)

20) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta 4098

Lakialoite LA 179/1999 vp (Pekka Kuosmanen /kok ym.)

21) Laki kansalaisuuslain muuttamisesta 4098

Lakialoite LA 180/1999 vp (Riitta Prusti /sd ym.)

22) Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain muuttamisesta 4100

Lakialoite LA 182/1999 vp (Liisa Hyssälä /kesk)

23) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 4100

Lakialoite LA 183/1999 vp (Liisa Hyssälä /kesk ym.)

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Mikkola.

Nimenhuuto

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu seuraava edustaja:
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys valitsijamiesten lakkauttamisesta aiheutuvasta eräiden lakien muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 98/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 10/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta
ensimmäisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
toisen lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
kolmannen lakiehdotuksen 4 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,
neljännen lakiehdotuksen 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä
viidennen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Laki edustajanpalkkiosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Lakialoite LA 117/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 11/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain 24 luvun 5 a §:n ja 10 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 95/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 29/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 24 luvun 5 a ja 10 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 96/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 30/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1, 1 a, 4 b, 5 b, 7, 7 a, 7 b ja 7 e §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 144/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 31/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain sekä varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 32/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/1999 vp
Lakialoite LA 42, 47, 48, 54, 70, 93, 103, 107, 114, 122, 126, 146, 152, 157, 160/1999 vp
Toivomusaloite TA 23, 24, 26, 28—31, 33, 34, 38—40, 42, 46, 54, 55, 57, 58, 65, 68, 71, 80—84, 94/1999 vp

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen tänä syksynä eduskunnalle antamat lakiesitykset ovat olleet lähes poikkeuksetta verotusta kiristäviä. Näin ollen on aivan ilmeistä, että kokonaisveroaste tulee nousemaan. Tietysti on selvä, että veroratkaisussa on tasapainotettava suhdannetilannetarpeita, mutta toisaalta on otettava huomioon myös työllisyys ja aluekehitys, joihin voitaisiin myönteisellä tavalla oikeilla veroratkaisuilla vaikuttaa. Tämän takia ehdotan perusteluissa lausuttavaksi ed. Ala-Nissilän nimellä jaetun lausumaehdotuksen mukaisesti:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin tehtyjen verotusta kiristävien päätösten vaikutusta kokonaisveroasteeseen ja tulonjakoon sekä ryhtyy toimenpiteisiin tavoitteenaan kokonaisveroasteen nousun pysäyttäminen keventämällä tuloverotusta siten, että tuloveron kevennykset painotetaan pieni- ja keskituloisiin, sekä alentamalla työnantajamaksuja työllisyyttä edistävällä tavalla."

[2] **Johannes Leppänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aulan tekemää lausumaehdotusta.

3 **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Juurikaan ei ole tapana tällaisessa yhteydessä kommentoida, mutta ajatus siitä, että veroaste nousisi korkeammalle kuin se on koskaan ollut, ei perustune faktoihin. Olen ymmärtänyt niin, että tämä lukema syntyy siitä, että on kaikista mahdollisista kohdista otettu kaikkein korkein mahdollinen prosentti ja sitten vähän kaavamaisesti laskettu ne yhteen. Tästä tietenkään ei voi syntyä objektiivisesti kaikkein korkein veroaste, vaan tässä syntyy tarkoituksenmukaisuusvalinta, joka voi tietysti päätyä tämmöiseen ponsiesitykseen, mutta välttämättä se ei pidä yhtä toden kanssa.

4 **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Ed. Kekkoselle totean, että ymmärtääkseni se luku, mihin ed. Aula viittasi, korkea veroaste, perustuu valtiovarainministeriön itse antamiin laskelmiin ja näin ollen on samaan tapaan tuotettu kuin aiemmatkin veroasteluvut. Tietenkin, arvoisa puhemies, aina on mahdollisuus arvioida jättämällä jotakin pois tästä veroasteesta. Kerranhan eräällä kyselytunnilla valtiovarainministeri Niinistö esitti aivan outoja näkemyksiä veroasteen laskentatavasta.

Minä ymmärrän niin, että valtiovarainministeriössä — puheenjohtaja ed. Aula sen voinee todistaa omassa puheenvuorossaan — tämä laskelma on ollut samalla lailla ministeriön tuottamana kuin aiemmatkin laskelmat ja siitä syystä se kertoo aika lailla vääjäämättä sen tilanteen, missä nyt tällä hetkellä verotuksen osalta Suomessa ollaan, kun koko verotus kaikkinensa otetaan huomioon.

5 **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Ollaksemme tarkkoja en ole väittänytkään, että tietäisin, mihin kohtaan veroaste kiristyy. Sanoin, että kokonaisveroaste tulee nousemaan, ja se on fakta, joka on sisällä hallituksen budjettiesityksessä. Veroaste nousee 0,1 prosenttiyksiköllä, ja kun otetaan pääomaveron korotus huomioon, niin 0,2:lla.

Valiokunnan kokouksessa viime viikolla, koska pääomavero mukaan laskien luku nousee 46,9:ään, ministeri Niinistö totesi, että veroaste taitaa nousta 47:n puolelle, joten veroaste joka tapauksessa nousee. Keskustan näkemys on se, että tämä ei ole perusteltua eikä järkevää etenkään työllisyyden kannalta.

6 **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Hyväksytään se, että veroaste nousee. Ihan varmasti on niin, mutta ilmeisesti hallituksen ja opposition peruslinjauksissa on se ero, että me täällä hallituksen puolella analysoimme hiukan tarkemmin, miten veroaste kohdentuu. Sen suhteen Suomen kansan suuren enemmistön kannalta veroasteen kohdentuminen ei suinkaan suju niin huonolla tavalla kuin mihin ed. Aula viittaa.

Kokonaisveroaste pitää sisällään liian paljon liian löyhästi. Sen sijaan täsmällisempää olisi tehdä ponsia esimerkiksi siitä, ketkä mahdollisesti kärsivät, mutta myös siitä, ketkä hyötyvät.

7 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Paljon hyödyllisempää kuin keskustelu siitä, mikä on kokonaisveroaste ensi vuonna, on ponsiesityksen pohjalta keskustella siitä, kenelle, mille tulonsaajaryhmälle, pitäisi veronkevennykset antaa tulopoliittisten neuvottelujen yhteydessä, niin kuin hallitus kuitenkin ilmeisesti suunnittelee, ei varmaan välttämättä niille kaikkein vahvimpia ammattiliittoja edustaville tahoille, jotka tänään vaativat 4 prosentin palkankorotuksia. He eivät ehkä ole ansainneet ensimmäiseksi veronkevennyksiä vaan nimenomaan pieni- ja keskituloiset, niin kuin tässä lausumassa korostettiin.

Siitä keskustelu on tietysti tärkeätä, ja mielestäni ei vain keskustelu vaan eduskunnan kanta olisi tavattoman tervetullut tässä vaiheessa, että eduskunnassa on vahva halu ohjata verotuksen kautta lisäansioita, käteenjäävän tulon kasvatusta, pieni- ja keskituloisille työssä oleville ihmisille ja myös eläkkeellä oleville ja muille pienen tulon varassa oleville, josta tulosta veroja kuitenkin peritään myös valtiolle.

8 **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Ed. Kankaanniemi totesi, että todella tärkeää olisi miettiä sitä, millä tavoin tulonjako meillä Suomessa on nyt muuttunut ja muuttumassa, miten käytettävissä olevat tulot eri väestöryhmissä ja eri elämäntilanteissa olevilla ihmisillä ja perheillä ovat muuttuneet. Tässä mielessä olisi tietysti odottanut, että hallitus olisi jo tämän syyskauden aikana tähän tulonjakoasiaan jollain tavalla puuttunut ja tarkempaa selkoa siitä myös eduskunnalle tehnyt.

Edellisen hallituksen aikanahan leikattiin hyvin paljon. Silloin koottiin veronkevennysvaraa lähinnä sellaisilta väestöryhmiltä, jotka sitten ve-

ronkevennystä, kun sen aika tuli, eivät saaneet, vaan heidän verotuksensa kiristyi ja myös vastaavasti budjetin kautta tulevat etuudet alenivat. Hyöty tuli niille, jotka eivät näihin talkoisiin osallistuneet.

Siinä mielessä todella, arvoisa puhemies, olisi tärkeää nyt miettiä ja tuoda hallituksen nyt eduskunnan käsittelyyn viimeistään kevätkauden aikana selvitys siitä, millä keinoin eritoten pieni- ja keskituloisten kansalaisten asemaa ja heidän käytettävissä olevia tulojaan aiotaan jatkossa kohentaa.

9 **Petri Salo /kok:** Arvoisa herra puhemies! Veroasteen arvioiminen etukäteen, ennen kuin tiedetään esimerkiksi, mitkä ovat ensi vuonna ihmisten käytettävissä olevat tulot, mitkä ovat palkkaratkaisun muodot, osoittaa sitä, että siinä voi olla hyvinkin suuri toleranssi nimenomaan sen takia, että meillä on progressiivinen valtionvero, joka pureutuu sen mukaisesti, että mitä kalliimmat palkankorotukset, sitä enemmän myös veroaste samalla nousee. Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Kansalaisten käytettävissä oleva tulo vaikuttaa ostovoimaan ja sitä kautta vaikuttaa myös verotuksen korkeuteen ym.

Sanoisin, että ainut luotettava veroasteen muutoksen tarkastelu voidaan tehdä ainoastaan jälkikäteen. Sen jälkeen kun on tilit lyöty kiinni ja voidaan tarkastella koko kansantaloutta taaksepäin, voidaan sanoa, miten se on kehittynyt. Samoin voidaan luotettavasti tarkastella, miten se on vaikuttanut eri tulonsaajaryhmiin. On paljon puhuttu siitä, että rikkaat rikastuvat, köyhät köyhtyvät, ja sitten tilastot osoittavatkin, ettei se ollutkaan ihan niin kuin näytti tai luultiin näyttävän. Sen takia mielestäni tällainen ponsi on aikamoista politiikan tekoa sinänsä mutta ei perustu faktoihin.

10 **Antero Kekkonen /sd:** Herra puhemies! Ed. P. Salo puhui ihan pelkkää asiaa, juuri näin se on.

Minä pyysin puheenvuoroni ed. Kankaanniemen puheenvuoron johdosta. Hän puhui niistä ammattiliitoista, jotka tänään ovat avanneet pelin. Nehän ovat Metalliliitto ja Rakennusliitto. Ihan tarkennuksen vuoksi: Näissä molemmissa liitoissa on tavaton määrä hyvin pienipalkkaista väkeä, eli antamanne todistus näiden mahtavuudesta tässä mielessä oli vähän vikaan mennyt.

Mutta tänä päivänä, kun pää on ikään kuin avattu, on ehkä hyvä sanoa: Kuulun siihen joukkoon, joka pahoittelee syvästi sitä, että tulopoliittista kokonaisratkaisua ei syntynyt. Tulopoliittisen kokonaisratkaisun merkitys ennen kaikkea on siinä, että se tekee taloudesta ennakoitavan. Ne probleemat, joihin ed. P. Salo puuttui, olisivat nopeammin nähtävissä ja myöskin nopeammin selvitettävissä, mutta nyt tietysti eletään tämän kaavan mukaan, ja tämä kaava on tietysti aika tyypillinen suomalainen kaava. Näin on useammin ollut kuin mitenkään muuten. Tämän kanssa on pyrittävä elämään. Mutta kuten sanottu, kokonaisratkaisulla tässä tilanteessa olisi ollut vallankin Emu-oloihin mentäessä erittäin paljon hyviä ja tärkeitä kansantaloudellisia merkityksiä.

11 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa puhemies! Tosiasia on se, että verotus kiristyy, ellei sitä usealla prosenttiyksiköllä löysennetä, koska onhan nyt jo hyväksytty kiinteistöveron korotus, pankkitalletukset ollaan siirtämässä verolle, on myös pääomaverokanta nousussa, ja mikä on hyvin oleellinen asia pienituloisen kohdalla, tänä päivänä oli täällä pienviljelijäväestöä suuri joukko osoittamassa mieltään omien elinmahdollisuuksiensa puolesta.

Heillä on tietty määrä kuitenkin varallisuutta, ja tänä päivänä, kun tulot ovat hyvin pieniä, verottaja verottaa ensin varallisuuden mukaan ja jää näin ollen ilman tuloveroja. Nyt, jos tulkittaisiin tätäkin asiaa verotettavan eduksi, että jätettäisiin pääomaverotus verottamatta ja verotettaisiin tuloveron kautta, näin ollen tapahtuisi pieni lievennys nimenomaan näille kaikkein pienituloisimmille.

12 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Kekkoselle toteaisin, että EU:n alueella on ennustettu palkankorotustaso keskimäärin 2,7 prosenttia vuonna 2000. Suomessa kuitenkin Metalli ja Rakennus ensimmäisinä päänavaajina vaativat jopa 4 prosentin palkankorotusta. Minusta se on kohtuuton vaatimus siinä mielessä, että oikea vaatimus olisi plus miinus nolla prosenttia palkankorotusta, sillä jos valtio tulisi vastaan 10—11 miljardin verohelpotuksella, kaikki kansalaiset hyötyisivät enemmän kuin 4 prosentin palkankorotuksesta, joka todennäköisesti sitten on lopullinen Suomessa.

Siinä mielessä mielestäni kaikkien työnantajajärjestöjen pitäisi tiukasti vastustaa tämän tyypin palkankorotusta, koska se vaarantaa Suomen kil-

pailukykyä kansainvälisillä markkinoilla erityisesti. Siinä mielessä kaikki veronkorotukset, joita eduskunnassa tehdään, leikkaavat yrittäjien kilpailukykyä. Minä itse henkilökohtaisesti en rakasta veroja ja vastustan jyrkästi kaikkia veronkorotuksia.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

13 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Mauri Salo taas puhui viisaita, että jos verotus ei kevene, se pysyy ennallaan tai kiristyy.

Arvoisa puhemies! Sitten tähän tulopolitiikkaan. Niin kuin ed. Kekkonen totesi, olisi ollut erinomaisen paikallaan, että sellainen ratkaisu olisi saatu aikaan, mutta hallitus on mielestäni tehnyt oikein viisasta politiikkaa tässä yhteydessä siinä, että annetaan nyt todennäköisesti vuoden sopimuksella mennä turhat paineet ulos. Sen jälkeen pyritään todelliseen tulopoliittiseen ratkaisuun, pitkäkestoiseen, jossa on käytettävissä se hallitusohjelmassa oleva 10—11 miljardin verokevennys. Todella päästään silloin tuloksiin ja ilmeisesti vähän taantuvissa talouden olosuhteissa, kun nyt mennään aika kovaa vauhtia edelleen, niin kovaa vauhtia, että ihan näin kovaa vauhtia ei saisi edes mennä, koska se on aika vaarallista yhteiskunnan kannalta. Nyt on pelko vielä, että energian hinnan takia inflaatio lähtee laukkaamaan.

14 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pulliainen sanoi aika paljon sitä samaa, mitä aioin sanoa minäkin. Ed. Kuosmaselle, joka paljoksui 4 prosentin vaatimuksia: Tänään on tullut kaksi talouskasvuennustetta, joista tällä pyrin tukemaan sitä, mitä ed. Pulliainen sanoi. Toinen veikkaa 4 prosentin kasvuvauhtia ensi vuodelle, toinen 4,5 prosentin kasvuvauhtia. No, siinä tilanteessa 4 prosentin tavoite palkankorotuksissa ei tietysti tunnu ihan niin kohtuuttomalta kuin ed. Kuosmasen puheenvuorosta voisi tulkita.

Mutta aivan kuten ed. Pulliainen sanoi, elämme sellaisessa tilanteessa, jossa tämä ei voi enää jatkua kauan. Itse asiassa pitkinä sykleinä olemme jo luonnottoman pitkään eläneet näin voimakkaan kasvun kautta. Se tulee taittumaan jossain vaiheessa, ja siihen on hyvä varautua. Se, että nämä liittokohtaiset sopimukset nyt eivät ilmeisesti ole vuotta pitempiä, voi olla myös omalla tavallaan hyvää varautumista siihen tilanteeseen, jossa me vuoden kuluttua olemme.

15 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan voin vain yhtyä edustajien Pulliaisen ja Kekkosen mielipiteisiin suhdannepoliittisesta tilanteesta ja todeta, että varmaan myös täällä oikealla ollaan vahvasti sitä mieltä tällä hetkellä, vaikka monesti täällä veronalennuspuheita hyvinkin paljon puhutaan, että tähän suhdannepoliittiseen tilanteeseen ei enää sovi se, että ostovoimaa lisätään esimerkiksi tuloverotusta laskemalla. Enkä nyt oikein pääse käsitykseen siitä, onko keskustan esitys tässä tilanteessa esittää tuloverojen alennusta enemmän kuin hallitus esittää indeksitarkistuksen ja taulukkotarkistusten osalta, mitä on tehty. Vaikuttaahan tietenkin sairausvakuutusmaksujen käsittely ja kaikki veroasteeseen, josta me nyt keskustelemme kokonaisuutena.

Sen sanon vain, että jos Suomessa tulee 4 prosentin palkankorotustaso verrattuna siihen, että meidän kilpailijamaissamme on noin 2,5 prosentin palkankorotustaso, se myös tarkoittaa sitä, että me menetämme suhteellisesti 1,5 prosenttia kilpailukykyämme kilpailijamaihin. Näinhän tässä käy. Ihannetila olisi ollut tietenkin se, että olisi saatu nyt jo tulopoliittinen tuloratkaisu, olisi tietyt veroratkaisut pystytty tekemään.

Ed. Pulliaisen näkökulma, että nyt otetaan paineet pois, on toivottavasti yksivuotinen ratkaisu. Mutta sanon, että julkiselle sektorille 4 prosentin palkankorotusratkaisu tässä vaiheessa, valtion ja kuntien sektorille, on kestämätön, kun ottaa huomioon sen, mitä tehdään yksityisellä sektorilla. Siellä saattaa olla palkankorotusvaraa, mutta ei julkisella sektorilla.

16 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä ei ole tällä hetkellä kansantaloudessa niin merkittäviin nimelliskorotuksiin palkkojen osalta mahdollista mennä vaarantamatta sitä kehitystä, joka meillä taloudessa tällä hetkellä on. Nyt vallitsevan talouskasvun on jatkuttava vielä useamman vuoden, jotta me pääsemme työllisyydessä huomattavasti parempaan tilanteeseen eli työttömyydessä 6 prosentin tasoon, jota alem-

maksi me emme varmasti pääse pitkällä aikavälilläkään.

Nyt meillä on todennäköisesti veronalennusvaraa valtiovarainministeriön laskelmien mukaan kertynyt. Jotta se kohtelisi verotettavia oikein ja tasapuolisesti, se olisi kohdennettava nyt elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseen. Se edesauttaisi myös pienituloisten toimeentuloedellytyksiä merkittävästi.

[17] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kun otetaan huomioon se, mitä lakia parhaillaan käsitellään, niin ed. Petri Salon äskeinen kommentti julkisesta lohkosta oli erinomaisen paljon paikallaan. Se on se ydinasia, koska valtion budjetissa ja koko tässä ratkaisussa, joka valtiovarainvaliokunnasta on tänne tullut, ei ole missään nimessä varauduttu siihen, että olisi 4 prosentin korotukset seurausvaikutuksineen, joka on 7 prosentin menonlisäys, ja sellaiseen ratkaisuunhan ei ole varauduttu pätkänkään vertaa.

Kun äsken kommentoin, että paineet pois, niin kyllä se tarkoitti yksityislohkon paperiteollisuutta jnp., jossa ongelmat eivät suinkaan ole palkankorotuksissa vaan työehtosopimusten yleissitovuusalueissa jnp., siis aivan kokonaan muualla. Eri asia sitten on, että työntekijäliiton pitää ilmoittaa 4 prosenttia, kun ratkaisu on 1,5 prosenttia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

7) Hallituksen esitys vuoden 2000 veroasteikkolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 38/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 24/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 39/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Hallituksen esitys pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin korottamisesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi tuloverolainsäädäntöön

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 158/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Ehdotan, että ehdotukset laeiksi pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin ja korkotulojen lähdeveroprosentin korottamisesta 29 prosenttiin hylätään.

Vuonna 1993 uudistettu pääomatulojen verojärjestelmä on toiminut hyvin. Kansantuotteeseen suhteutettuna Suomessa yhteisöjen ja yritysten verotus on ennätyksellisen korkealla tasol-

la. Kansainvälinen verokilpailu on aika voimakasta tällä alalla. Kehityssuunta on pikemminkin verokantojen laskeminen kuin niiden nostaminen. Tämän 29 prosentin jälkeen Suomen yhteisöverokanta on korkeampi kuin Ruotsissa tai Norjassa.

Suurin syy kuitenkin siihen, että tämä esitys on syytä hylätä, on se, että hallitus ei ole uudistanut pienten pääomatulojen verotusta oikeudenmukaisemmalle kannalle. Pienten pääomatulojen verotus noin 100 000 markkaan asti on tällä hetkellä käytännössä kireämpää kuin vastaavien ansiotulojen verotus. Mikäli tämä uudistus olisi tehty, niin olisi ollut paremmat edellytykset myös pääomaverokannan korottamiseen. Esimerkiksi lakialoitteessa n:o 114/1999 on esitetty erinomainen tapa asian korjaamiseksi.

Verokantaa ei tule nostaa myöskään siksi, että metsäverotuksessa verovelvolliset tekivät aikoinaan valintansa myyntivoittoverotuksen ja pintaalaverotuksen välillä 25 prosentin verokannan vallitessa. Metsäverotuksen siirtymäkauden vielä kestäessä tulisi pysytellä mahdollisimman lähellä alkuperäistä verokantaa.

[2] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Aulan tekemää ehdotusta.

Totean samalla, että pääomatulojen veroprosentin korottaminen merkitsee todella verotuksen kiristymistä niissä väestöryhmissä, joiden ansiotaso, tulotaso, tälläkin hetkellä on varsin heikko. Näyttää siltä, että muun muassa maatalousyrittäjien asema on edelleen heikkenemässä. Me olemme odottaneet, että hallitus olisi pääomatulojen kohdalle tuonut oman ehdotuksensa niin, että yrittäjätulojen ansiotulo-osuus olisi voinut tulla verotetuksi valinnan mukaan myös ansiotulona noin 100 000:n tai jatkossa 120 000 markan tasoon saakka, johon asti ansiotulojen verotus on kevyempää kuin nyt korotettu 29 prosentin pääomatuloveroprosentti on. Eritoten juuri pienyrittäjien ja maatalousyrittäjien kohdalla tämä ongelma kärjistyy tilanteessa, jossa tulot ovat erittäin alhaiset.

Toisaalta juuri nämä ryhmät, pienyrittäjät, pienet ja keskisuuret yritykset kaikkinensa, perheyritykset, ovat niitä joille vastuuta työllisyydestä on syytä edelleen sälyttää. Sillä puolen me tarvitsisimme toimenpiteitä, joilla työllisyyttä kyettäisiin erittäin nopeasti monilla alueilla, joilla on jääty kehityksestä jälkeen, parantamaan.

[3] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt on pakko myöntää, että kaikki se, mitä sanotaan pienten pääomatulojen verottamisesta, se vähän kyllä kolahtaa. Kyllä siellä on ihan oikeasti olemassa pulmia.

Mutta mitä tulee yleisesti pääomaverotasoon, niin kyllähän me kansainvälisesti olemme aika alhaalla sen suhteen olleet ja olemme yhä edelleen. Eli tämä 1 prosenttiyksikön nousu ei nyt sinänsä vielä muuta oikeastaan kovinkaan paljon eikä lainkaan vie meitä pois siitä kansainvälisestä kehityksestä, mihin ed. Aula viittasi. Sitä en oikein ymmärtänyt, mistä syntyi se ajatus, että kansainvälisesti oltaisiin tulossa alaspäin yleisellä tasolla. Minulle tämä oli kyllä uusi tieto.

Mutta kansainvälisesti pohditaan sitä, mitä meidänkin täytyisi kaiken aikaa pohtia, että tuloveron, siis palkkaveron, ja pääomaveron erotus olisi mahdollisimman pieni, että näiden veromuotojen ikään kuin samakokoisuus on sellainen arvo, jota kohti kannattaa mennä. Tässä mielessä voin ymmärtää sen, mitä ed. Aula sanoi, mutta en muuten. Toistan sen, että tämä meidän 28 prosenttiamme, joka nyt nousee 29 prosenttiin, kansainvälisesti on vielä aika lailla alhaisella tasolla.

Sanon tämän sillä varauksella, että kyllä pienten pääomatulojen kohtalo varmasti ansaitsee ihan oman messunsa ja myös ehkä jopa oman lainsäädäntönsäkin.

[4] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton vaihtoehtobudjetissa on lähdetty siitä, että pääomatulojen veroprosentti voidaan nostaa 29 prosenttiin, niin kuin hallitus esittää. Me olemme valmiita tämän hyväksymään. Emme äänestä tässä esitystä vastaan.

Mutta täytyy kyllä myöntää, että tällä on kielteisiä vaikutuksia. Esimerkiksi vuokrat nousevat hivenen, koska vuokranantajat ilman muuta korottuvan veron johdosta nostavat vuokria. Sitten on oma lukunsa tämä pienten pääomatulojen ongelma, johon pitäisi kiireesti puuttua joka tapauksessa, on se taso sitten 28 tai 29 prosenttia. Siinä odotan kyllä hallitukselta vastuullista etenemistä. Metsäpuolella on esitettyjä ongelmia, mutta kuitenkin tarvitsemme verotuloja, ja elinkeinoelämällä menee nyt kohtalaisesti, ja pääomatulojen verotus meillä on suhteessa ansiotuloihin suhteellisen kevyttä, ei kevyttä mutta niihin verrattuna kevyttä.

Näin ollen kun meillä ei ole hirveätä vauhtia mahdollista tätä eroa kaventaa eli keventää ansiotulojen verotusta ja kuitenkin tätä kaulaa pitäisi hieman saada supistumaan, niin näinkin voidaan menetellä, että tällä puolella nyt kiristetään 1 prosenttiyksiköllä ja pyritään sitten esimerkiksi tuloneuvottelujen yhteydessä etsimään mahdollisuuksia pieni- ja keskituloisten tuloverotuksen keventämiseen, mitä pidän erittäin tärkeänä työllisyyden ja oikeudenmukaisuuden kannalta.

Näistä lähtökohdista punniten näitä asioita olemme kuitenkin valmiit hyväksymään veron nostamisen 29 prosenttiin. Asiaa tietysti ja sen vaikutuksia pitää hyvin tarkkaan seurata.

5 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi puheenvuoronsa loppupuolella totesi sen ydinasian eli sen, että tilanteessa, missä kokonaisvaltaista tulopoliittista ratkaisua ei tullut, tavallaan pääomaverotuksen versus normaalin ansiotuloverotuksen asioihin ei ollut teknisesti mahdollisuuttakaan puuttua, koska viimeiseen saakka odotettiin, että tupo tulee. Se olisi pitänyt hoitaa yhtenä kokonaisratkaisuna.

Mutta se, mitä edustajat Väistö ja Kankaanniemi totesivat ja mihin näkemykseen myös ed. Kekkonen yhtyi, että pienten pääomatulojen verotusasia pitää hoitaa, sopii äärimmäisen hyvin pitkäkestoisen tulopoliittisen ratkaisun yhdeksi osa-alueeksi. Siinä se on paikallaan, ja silloin koko yhteiskunta on siinä omalla tavallaan mukana.

Vielä kun ed. Väistö puhui maatalouden puolesta, siinähän se on nyt juuri mennyt siihen tilanteeseen eli on tullut välttämättömäksi, koska kun tulot ovat häipyneet ja pääomatulot ovat muodostunet niin kuin ovat muodostuneet, prosentit ovat menneet humpsuriheitsuri väärin päin, silloin siitä on tullut erikoisen merkittävä asia. Sen takia tämä on tulevaisuuden asia. Silloin kun yhteiskunta järkiintyy, se hoitaa tämän asian kuntoon kokonaisuudessaan.

6 **Reijo Kallio /sd:** Rouva puhemies! Kun tarkastelemme suomalaista verotusjärjestelmää ja sen kilpailukykyä, niin kyllä meidän ongelmamme ovat korkeassa ansiotuloverotuksessa. Meillä kerätään ansiotuloveroja ja työnantajan sosiaaliturvamaksuja suhteellisesti enemmän kuin muissa Euroopan unionin ja Oecd-maissa.

Myös kaikki selvitykset, joihin olen tutustunut, ovat osoittaneet, että meidän yritysverojärjestelmämme on kilpailukykyinen, enkä jaksa ymmärtää, että tällä 1 prosenttiyksikön korotuksella kilpailukyky oleellisesti murenisi. Me selviämme kansainvälisessä kilpailussa kyllä edelleen tällä korotetullakin prosentilla. Meidän omassa verotusrakenteessamme tietysti on se suuri ongelma, johon täällä on jo viitattukin, eli ansiotuloverojen ja pääomatuloverojen suuri ero. Tällä ratkaisulla sitä pystytään hieman korjaamaan, mutta vieläkin se ero jää kyllä kohtuuttoman suureksi.

7 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on aika haastava kenttä edessämme, kun katsomme, mitä meidän teollisuudellemme tällä hetkellä tapahtuu, mihin pääkonttorit virtaavat. Mitä useammin teemme pääomaveron nostoja, sitä nopeammin voimme todeta, että meiltä häviää viimeinenkin pääkonttori. Viimeksi Fazer meni Ruotsiin, sinne meni Stora Enso, sinne meni Meritanordbanken. Suuntaus on jostain syystä outo. Kun takavuosina käytiin keskustelua, että mennään Emuun ja haetaan sitä kautta vahvuutta, nyt olisi arvioinnin aika, miksi virtaus on aivan päinvastainen kuin on oletettu.

Mielestäni parempi olisi maltillisesti verottaa olemassa olevaa ja uskoa siihen, että maltillisuuden kautta syntyy uutta verotettavaa ja näin ollen kokonaisveropotti kuitenkin kasvaa sille tasolle, jolla tässä yhteiskunnassa yleisen hyvinvoinnin turvaamiseksi tarvitsee verotusta ylläpitää.

8 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Silloin, kun pääomaveroprosentti oli erittäin korkea, valtiolle tuloutuma oli vain 6 miljardia markkaa. Tänä päivänä pääomaverotulot ovat lähes 30 miljardia markkaa, mikä kertoo sen, että 1 000 miljardia markkaa on tällä hetkellä se massa, mistä pääomatuloja verotetaan. Aikaisemmin se oli 160 miljardia markkaa. Jokainen meistä tietää, että liiketaloudellisesti ei ole pienintäkään järkeä lähteä nostamaan pääomatuloveroprosenttia 28:sta 29:ään, koska se on viesti siitä, että Suomessa ei harjoiteta vakaata talouspolitiikkaa.

Jokainen meistä tietää tänään, kun EU:n huippukokous on Helsingissä, että Britannia haluaa säilyttää rahankeräyskehdon Lontoossa. Eivät he hyväksy, että ministeri Niinistö menee peukaloimaan heidän raha-asioitaan. (Ed. Pulliainen: Mihin puolueeseen puhuja kuuluu?) — Vaikka olen kokoomuksessa, vastustin äänestyksessä pää-

omaverotuloprosentin nostamista 28:sta 29:ään. — Perusteluni on se, että kun yritykset kansainvälistyvät yhä enemmän, niiden pääkonttorit kyllä hakeutuvat sinne, missä pääomatuloveroprosentti on alhainen. Niin kuin ed. Mauri Salo hyvin kertoi, kansainväliset yritykset ovat valinneet pääkonttorin paikaksi Ruotsin.

9 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Siinä vaiheessa, kun Paavo Lipposen kakkoshallitus perustettiin, tämä asia, joka nyt on käsittelyssä, oli jo osa hallitusneuvotteluja. Pyytäisin vain edustajia kiinnittämään huomiota siihen, että se oli hallituksen veropoliittinen ratkaisu neljäksi vuodeksi, johon sisältyi vaikeita asioita, mutta sisältyi muun muassa 10—11 miljardin markan tuloverojen alennukset, joista tällä hetkellä emme vielä tiedä, miten ne kohdistetaan.

On hienoa poimia tietenkin esiin vain ikäviä asioita ja toistaa niitä. Tämä syötettiin myös kokoomuksen kurkusta alas silloin, kun hallitusohjelma hyväksyttiin. Siihen meidän täytyy vain tyytyä tietäen, että aina kun pääomaverojen korotusta tehdään, siihen sisältyy myös sellaisia asioita, jotka eivät välttämättä ole markkinatalouden tai yritysten sijoituspaikan kannalta myönteisiä asioita, mutta osana kokonaisuutta ne nieltiin.

Sanoisin näin, että minä en usko, että Merita-Nordbankenin, en usko, että Stora Enson perusteet ovat kuvatunlaiset. Ainakaan julkisuudessa sitä ei väitetä. En ole Kauppalehdestä enkä mistään muustakaan, kuten Taloussanomista, lukenut, että he valitsivat konttorin paikan sillä perusteella, että pääomamarkkinat olisivat kilpailukykyisemmät jossain muualla kuin Suomessa. Yrityksen sijaintiin vaikuttaa aina myös osaaminen, työvoiman taso, sosiaaliturva, kaikki asiat kokonaisuutena, myös pohjoismainen kilpailu, mitä pankki- ja paperialalla käydään. Kyllä tämän kanssa nyt neljä vuotta eletään. Uudessa hallitusohjelmassa siihen todennäköisesti palataan, mutta luulen, että pää on katossa.

10 **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Kun nyt esitetään pääomaveroprosentin korottamista 28:sta 29:ään ja ed. Aula on ehdottanut, että esitys hylättäisiin, haluan tuoda esiin muutamia uusimpia lukuja verotilastoista siinä suhteessa, kenellä on veronmaksukykyä ja kenellä se on huonontunut.

Uusimpien tilastojen mukaan nähdään, että luonnollisten henkilöiden veronalaiset tulot pääomatulojen suhteen ovat nousseet vuodesta 1996 vuoteen 1997 siis 41,1 prosenttia eli 16,7 miljardista markasta 23,6 miljardiin markkaan. Edelleen, luonnollisten henkilöiden veronalaiset tulot pääomatulojen suhteen vuonna 1998 nousivat 28,9 miljardiin markkaan, eli viime vuoden verotettavissa tuloissa pääomatulojen suhteen luonnollisilla henkilöillä oli kasvua 22,5 prosenttia. Kasvu on melkoisen huomattava.

Kun sitten otamme huomioon yhteisöjen verotettavat tulot ja erikseen osakeyhtiöiden verotettavat tulot, niin näissäkin on melkoisen roimaa kasvua. Vuonna 1996 osakeyhtiöiden verotettavat tulot olivat 59,6 miljardia markkaa ja vuonna 1997 jo 86,9 miljardia markkaa eli kasvua oli 45,8 prosenttia. Viime vuonna osakeyhtiöiden verotettavat tulot olivat jo 105,7 miljardia markkaa eli kasvua oli tässä 21,7 prosenttia. Me näemme, että kun suhteutamme valtion budjettia näihin tuloihin, niin osakeyhtiöiden verotettavat tulot olivat yli puolet koko valtion budjetista.

Kun nyt katsomme sitä, että esityksessä halutaan nostaa pääomaveroprosenttia 1 prosenttiyksiköllä eli 29 prosenttiin, pitäisi ottaa huomioon myös se, että nykyinen 28 prosentin kanta ei ole todellinen maksettu verokanta. Vaikka periaatteessa yhteisöveron pitäisi olla 28 prosenttia verotettavasta tulosta, tilaston mukaan kuitenkin osuus on vain 23 prosenttia. Ero johtunee muun muassa osinkoverotukseen, yhteisöveron hyvitykseen, tappion tasaukseen ja kansainväliseen verotukseen liittyvistä veronkiertomahdollisuuksista.

Kun taas vertaamme luonnollisten henkilöiden maksukykyä valtion verotulojen kasvattamiseksi, vuodelta 1997 olleissa tilastoissa havaittiin selvää laskua alle 50 000 markkaa tienaavien tuloissa samoin kuin myös pientä laskua alle 100 000 markkaa vuodessa tienaavien tuloissa. Mutta nyt, kuten viimeisimmät tilastot vuodelta 1998 osoittavat, meillä on jälleen uusi ryhmä, jonka tulot ovat keskimäärin pienentyneet, eli alle 125 000 markkaa ansaitsevien tulot kääntyivät virallisen tilaston mukaan laskuun. Jos loppujen lopuksi tarkastelemme sitä, kenellä on veronmaksukykyä ja voitaisiinko nyt pääomaveroprosenttia nostaa, niin esitetty nosto 29 prosenttiin tuntuu varsin vaatimattomalta esitettyjen tilastojen valossa.

11 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. M. Salo puhui Stora Enson konttoripo-

litiikasta, samoin Meritan konttoripolitiikasta, siis niiden suuntautumisesta pois Suomesta. Siihen asti kaikki meni hyvin. Mutta jos nyt kuvitellaan, että kansainvälinen muuttoliike johtuisi siitä, että Suomessa suunnitellaan pääomaveroasteen korottamista 28 prosentista 29 prosenttiin, onhan se melkomoinen tulkinta sellaisesta kansainvälisestä kehityksestä, joka on ollut nähtävissä jo pitkään ja joka oli pantu alulle jo ennen kuin tämän kaltaisia kaavailuja Suomessa edes olikaan. Kyllähän on ihan mukavaa antaa asioille selityksiä, mutta aina niiden ei tarvitsisi olla kaikkein yksinkertaisimmasta päästä.

Ed. Petri Salo puolestaan on ilmiselvästi kirjannut varsin hyvin hallitusneuvottelujen kulun. Kysymys pääomaverokannasta oli hallitusohjelmaneuvottelujen yksi keskeinen asia. Siinä oli kaksi puolta: pääomaveroa vähän ylös, jotta saatiin tuloveroa jonkin verran alas. Näin se logiikka kulki, ja näin sen myös ed. P. Salo kertoi.

Seuraava kysymykseni jää ihan retoriseksi, kun ed. Kuosmanen poistui. Hän hyvin tomerasti vastusti 29 prosentin verokantaa. Hän on kuitenkin hallituspuolueen kansanedustaja. Olisin kysynyt häneltä, jos hän olisi paikalla, miten hän aikoo äänestää, kun asiassa äänestetään.

12 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Puhjo ansiokkaasti perusteli veronmaksukykyä ja mahdollisuutta maksaa veroja perustaen näkemyksensä siihen, kuka on maksanut veroa. Jos ajatellaan mennyttä aikaa, yritykset saadessaan taloutensa ja toimintansa sellaiseen kuntoon, että niiden liiketoiminta on ollut tuottavaa ja kannattavaa, ovat samalla löytäneet myös sellaista tulosta, mistä on ollut pakko maksaa veroa ja samalla se veronmaksu on mahdollista. Mutta muistuttaisin tässä asiassa sen, että yritysten tulos on se kaiken a ja o. Kun yritys on kestävällä pohjalla, se pystyy kehittämään toimintojaan, investoimaan, ottamaan myöskin uusia työntekijöitä, rakentamaan parempaa tulevaisuutta ja tulevaisuuden kuvaa. Tämä on kaiken a ja o. Sellaisenaan mielestäni on huono vertailuperuste asiaan se, paljonko on maksettu ja mitä siellä on syntynyt.

Ettei jää mitenkään huomiotta näkemys, mitä ed. Kekkonen esitti, kun ed. Kuosmanen totesi, että on väärä tapa korottaa veroprosenttia tässä asiassa, tulkoon selväksi näin omalta kohdaltani, että vastustan jyrkästi tällaista näkemystä, että veroa korotetaan. Myöskin selväksi tulkoon se, että myöskin äänestän sen puolesta, että sitä ei missään tapauksessa korotettaisi.

13 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen jo ennakoi tulevia äänestyksiä. Meillä on tässä juuri tuoreessa muistissa äänestyskartta siitä, kun äänestettiin hallituksen ohjelman mukaisista ratkaisuista. Merkittävä osa eri hallituspuolueiden edustajista äänesti hallituksen esitystä vastaan.

Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen ei välttämättä kuunnellut puhettani riittävän tarkkaan taikka en ollut riittävän selkeä siinä, koska esitin kysymyksen ja toivomuksen, että olisi aika selvittää se, miksi Suomesta jo nyt muuttavat pois suuryritysten konttorit. Jos sitä vauhditetaan ja kun sitä vauhditetaan edelleen veroprosenttia nostamalla, niin kansanomaisesti voi kysyä, missä mättää. Toivoisin ja uskonkin, että hallitus on huolissaan nykyisestä kehityssuunnasta. Mutta milloin hallitus tulee ulos ja avoimesti alkaa selvittää, mistä tämä kehityssuunta johtuu?

14 **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Seppo Lahtela kritisoi hieman edellistä puheenvuoroani, ja ymmärrän kyllä sen, kun hän sanoi, että voitto on yrityksille tärkeä. Minä olen ihan samaa mieltä. Voittoa pitää saada, jotta yritystä voidaan kehittää ja saada sille tulevaisuudessakin hyvää tulosta. Mutta esitettyjen tilastojen valossa voittokertymä on niin mahtava, että alamme olla siinä samassa tilanteessa kuin 80-luvun lopussa, jolloin oli eräänlaista voittorahaa niin paljon, ettei oikein tiedetty, mihin sitä laitetaan. Tällöin on aina sama rakenteellinen vaara, että joudutaan kasinopelureiden takia lamaan.

Todella suuria voittoja voitaisiin verottaa nykyistä hieman tiukemmin myös sen takia, että jos emme niitä tiukemmin verota, se tarkoittaa samalla puhtaiden voittojen vapaata maastavientioikeutta ulkomaisille kasinomarkkinoille. Ymmärrän kyllä, että yritysten pitää myös kansainvälistyä ja turvata menestystään siellä, mutta kaiken kaikkiaan voitot ovat niin suuria, että 29 prosenttiin tehtävä korotus on mitättömän pieni.

15 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Kyseltiin sitä, miksi suuret yhtiöt muuttavat pääkonttoreitaan Suomesta lähinnä Ruotsiin. Siihen osaltaan voi vaikuttaa pääomatulojen veroprosentti, mutta en sittenkään jaksa uskoa, että se olisi vielä määräävä tekijä ainakaan siinä tilan-

teessa, että se on 28 tai 29 prosenttia tai pikkuisen alempi.

Kyllä esimerkiksi Meritanordbankenin osalta voi ajatella, että kun se haluaa laajentua Norjaan ja ehkä Tanskaan ja jopa Saksaan asti, pääkonttori viedään Ruotsinmaalle, koska siellä se on keskemmällä tulevaa toiminta-aluetta, jolle suuntaudutaan. Siellä on kielietu, siellä on markkina-alueet. Muillakin teollisuusyhtiöillä markkina-alueja kielikysymykset varmaan jossain määrin vaikuttavat, samoin liikenneyhteydet. Jo yhden, kahden tai kolmen tunnin lentoyhteyden piteneminen on asioiden hoidon nopeudessa merkittävä. Tällaiset tekijät varmasti vaikuttavat, ja siinä olemme valitettavasti Suomen maantieteellisestä sijainnista ja kielellisestä koosta johtuen huonommassa asemassa kuin esimerkiksi Ruotsi ja Tukholma.

Mutta en jaksa uskoa, että yksistään pääomatulon veroprosentti olisi sellainen tekijä, joka veisi pääkonttorin meiltä pois. Monista muista asioista täytyy pitää huolta, että niitten suhteen edellytykset täällä säilymiselle ovat olemassa. Toisaalta näille monille asioille emme mitään mahda ja meillä on EU:ssa yhteismarkkinat ja jokaisella vapaa sijoittumisoikeus.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

10) Hallituksen esitys laiksi asuntosäästöpalkkiolain 7 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 128/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

[1] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi. En halua kuluttaa aikaa enää järin paljon, vaikka asia on tärkeä, mutta kun Norjan edustalla muutama päivä sitten tapahtui surullinen katamaraanionnettomuus, joka osoitti, kuinka vaikea paikka meri on, niin ihan senkin tapauksen muistuttamana haluaisin tässäkin yhteydessä korostaa, kuinka tärkeätä on se, että hätäkeskukset olisivat mahdollisimman lähellä merenrantaa ja ne olisivat sillä tavalla sijoitettuja, että niistä päästäisiin merelle mahdollisimman nopeasti, tehokkaasti ja mahdollisimman suurin voimin.

Minun ei liene tarpeellista korostaa sitä, että itse satamakaupungista kotoisin olevana on useammin kuin kerran joutunut näkemään tilanteita, joissa aivan ratkaisevaa on ollut se, kuinka nopeasti ja kuinka läheltä on päästy liikkeelle, silloin kun merellä on vahinko tapahtunut. Eli tämä iso periaate, että hätäkeskusten oikea paikka on mahdollisimman lähellä merta, meren rannalla siis.

[2] **Valto Koski /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Saattaa olla, että puoluetoverini ed. Kekkosen kanssa ajatukset vähän erkanevat, mitä tulee siihen, mihin hätäkeskukset tulisi sijoittaa. Ehkä on kahdestaan syytä käydä se keskustelu, mitä tarkoitetaan sijoituspaikalla ja minkälainen hätäkeskuksen toimintaluonne on itse operatiiviseen toimintaan nähden.

Haluan kuitenkin todeta, että käsittelyssämme olevan hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan hätäkeskuksen sijoituspaikasta ja tavoitteista: "Hätäkeskusuudistuksen tavoitteena on korvata nykyiset erilliset poliisin hälytyskeskukset ja kuntien ylläpitämät hätäkeskukset nykyaikaisilla viranomaisia yhteisesti palvelevilla

hätäkeskuksilla hätäkeskuskokeilussa toteutetun mallin pohjalta." Miellyttävää on todeta, että tämän lakimuutoksen taustalla on nimenomaan kokeilu, joka antaa hyvät lähtökohdat sille, että mahdollisimman hyvin osataan ottaa huomioon seikat, jotka hätäkeskusrakenteeseen pitää kiinteästi liittää.

Hallituksen esityksessä todetaan, että keskeisimmäksi tavoitteeksi asetetaan muun muassa se, että "Väestö saa samasta keskuksesta kaikki tarpeelliset hätäkeskuspalvelut ilman niitä viivytyksiä, joita aiheutuu viranomaisten toimiessa erillisissä keskuksissa". Lisäksi hätäkeskuksissa on oltava "ympäri vuorokauden henkilöstöä siten, että hätäkeskuspalvelut voidaan taata turvatusti koko väestölle ja hätäkeskusten palveluja käyttäville suoritusyksiköille vuorokaudenajasta riippumatta". Sen lisäksi hätäkeskukset esitetään sijoitettavaksi "sellaisiin tiloihin, että niiden toiminta on mahdollista myös poikkeusoloissa". Haluan nimenomaan korostaa sitä, että hätäkeskusten toiminnan suojaamiseksi on erityisen suuri merkitys sillä, sijoitetaanko se kerrostalon alakertaan vai sellaisiin tiloihin, joissa on 20 metriä kalliota päällä.

Totean, että hyväksyessään hallituksen esityksen hallintovaliokunta on liittänyt mietintöönsä viisi lausumaehdotusta. Toistamatta, mitä valiokunta toisessa lausumaehdotuksessaan toteaa, on kuitenkin syytä toivoa, että eduskunta lausuman hyväksyy ja täten säilyisi edes jonkinlainen kontrollivalta siihen, miten hätäkeskusalueet määritellään, niin kuin myös siihen, mihin ne aiotaan sijoittaa.

Koska yksi hätäkeskuksista on tarkoitus sijoittaa Kymenlaaksoon, on syytä korostaa sijoituspäätöksen merkitystä myös myöhemmälle toiminnalle ja erityisesti tietysti Kymenlaakson kannalta. Ei ole varmaan vaikeata arvata, että tällöin Kouvolan kaupungin alueella sijaitseva nykyinen hälytyskeskus tarjoaa mielestäni tässä mielessä varsin hyvät edellytykset täyttäen kaikki lain perusteluissa hätäkeskukselle asetettavat vaatimukset jne.

Arvoisa rouva puhemies! Näillä sanoilla haluan viestittää oman näkemykseni nyt käsittelyssä olevasta, hätäkeskuksia koskevasta laista toivomuksella, että valtioneuvosto sijoituspäätöstä tehdessään ottaa huomioon esittämäni näkökohdat. Tunnustan, että olin asiassa kotiseutuni asialla, mutta mielestäni valiokunnan toinen lausumaehdotus antaa tämän tyyppiselle ajatukselle erityistä pontta.

[3] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minun mielestäni hätäkeskuslaki on hyvin valmisteltu, ja kannatan sen voimaansaattamista.

Ed. Kekkoselle joudun toteamaan hätäkeskusten sijaintipaikasta Etelä-Suomen läänissä. Etelä-Suomen läänissä johtokeskukset sijaitsevat Hämeenlinnassa, Helsingissä ja Kouvolassa. Kouvolassa Palomäen kalliosuojassa on hyvät tilat hätäkeskukselle siinä mielessä, että valtio on investoinut yli 100 miljoonaa markkaa luolatilojen rakentamiseen. Siellä sijaitsevat todella tällä hetkellä Kaakkois-Suomen tiepiirin johtokeskus, Kaakkois-Suomen sotilaslääninn johtokeskus ja Soneran kaikki Etelä-Suomen aivot on sijoitettu sinne kalliotiloihin.

Hätäkeskushan yleensä ottaa vain hätäkutsun vastaan, ja siinä mielessä on melkein yhdentekevää merionnettomuuksienkin kannalta, missä hätäkeskus sijaitsee. Toisaalta taas Rajavartiosto valvoo yksistään merialueet ja rajat. Olen ottanut selvää tästä rajavalvonnasta, ja siinä mielessä hätäkeskuksen ei välttämättä tarvitse olla meren äärellä Kotkassa. Kotkassa on vuokratilat todennäköisesti, Kouvolassa on 30 metriä kalliota hätäkeskuksen päällä ja siellä Kotkassa on metri betonia, joten kaikki liiketaloudelliset seikat puoltavat hätäkeskuksen toimipaikan sijainniksi Kouvolaa.

[4] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Hätäkeskusjärjestelmä on nyt toteutumassa koko maan kattavana lukuun ottamatta pääkaupunkiseutua. Ne kokemukset, joita neljästä kokeilumallista on nyt kolmen vuoden aikana saatu, ovat osoittaneet, että tämä viestijärjestelmä toimii vallan hyvin. Tietysti koko ajan on aina korjaamisen ja parantamisen varaa, mutta olennaista on, että kun hätäkeskusverkko nyt rakennetaan, kuten hallintovaliokuntakin edellytti, tehdään riittävän kattava verkosto koko maan alueelle.

Hallintovaliokuntahan lähti siitä ajatuksesta, että hätäkeskusten määrä olisi osapuilleen maakuntien lukumäärä, tietysti sitten päätös siitä, mihin hätäkeskus alueella sijoittuu, jää myöhemmin valtioneuvoston ja sisäasiainministeriön ratkaistavaksi. Joka tapauksessa on tärkeää, että me luomme nyt sellaisen hätäkeskusverkon, joka palvelee tasapuolisesti koko maata.

Toinen tärkeä näkökohta on se, että otetaan käyttöön sellainen uusi tekniikka, joka mahdollistaa toimivat, hyvät yhteydet. Tässä, arvoisa puhemies, haluan kiinnittää huomiota erääseen eduskunnalle toimitettuun muistioon, jossa peräänkuulutetaan eritoten aistivammaisten tekemien hätäpuheluiden käsittelyä hätäkeskuksissa. Valiokunnan saaman tiedon mukaan tällainen tekstipuhelinjärjestelmä on aika lailla jo käytössä.

5 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Olen itse ollut, niin kuin ed. Väistökin, hallintovaliokunnan mietintöä tekemässä. Lisäksi ennen edustajantyötäni olen ollut palomiehenä, sairaankuljettajana ja 18 vuotta poliisina. Kun mietin tätäkin taustaa vasten tätä uudistusta, niin kyllä tämä kannatettava on. Se tuo palvelut entistä tehokkaammiksi, turvallisemmiksi. Toisekseen se vapauttaa tällä hetkellä puuttuvia voimavaroja yhä enenevästi kenttätyöhön palvelemaan ihmisiä, tekemään sitä työtä, mikä on ihmisten mielestä kaikkein tärkeintä.

Kipupisteitä sijoituspaikkojen osalta hallintovaliokunnan mietinnön jälkeen varmasti ovat Kokkola, Vaasa, Seinäjoki ja Kotka. Esimerkiksi Vaasan vaalipiirissä on kolme maakuntaa. Mahdollisista sijoituspaikoista kaksi sijaitsee rannikolla, ed. Kekkonen, Vaasa ja Kokkola, Seinäjoki vähän sisämaassa.

Mutta sen sanon, että vaikka Suomessa olisi yksi hätäkeskus Jyväskylässä, nämä tehtävät pystyttäisiin hoitamaan, siitä ei ole kysymys. Hätäkeskuksista on tullut osa maakuntaidentiteettipolitiikkaa, jossa on sekä voittajia että häviäjiä. Jos Kotkaan tulee hätäkeskus, se tietää, että siellä on vähemmän henkilöitä kenttätyössä, kun hallintotyössä on pari-kolmekymmentä henkilöä, sama Kouvolassa, sama Kokkolassa. Asialla on monta puolta, mutta totta kai sellainen turvallisuuden tunne säilyy siitä, että näitä on mahdollisimman paljon ja ne ovat mahdollisimman lähellä ja siellä on mahdollisimman tuttuja ihmisiä, sitä ei voi kiistää.

Onko palvelut sitten oikein sijoitettu? Luulen, että kun tekniikka kehittyy, aika menee eteenpäin, nämä hätäkeskukset eivät ole kiven alla — kiven päällä ne eivät nimittäin ole, ne ovat syvästi kiven alla — vaan niitten määrä tulee vähenemään, kun tietotekniikka edelleen kehittyy. Valta on nimenomaan operatiivisella puolella, kenttäjohtajilla sekä palo- että poliisipuolella.

6 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun puhun niiden monien asioiden, jotka tässä edellä lueteltiin, yhdestä puolesta, joka tällaisessa maassa kuin Suomi on tietenkin kovin tärkeä, kun olemme eräänlainen saari, eli siis tästä merenkulusta, niin en suin surminkaan ymmärrä, mitä tekemistä sen asian kanssa on sillä, onko joku toiminta vuokratiloissa, onko sen päällä metri betonia vai onko se omissa tiloissa, joiden päällä on 30 metriä kalliota. Ne ovat kokonaan eri asioita kuin se asia, mistä minä puhuin.

Toistan sen minkä sanoin aluksi: Tässä yhteydessä me emme voi emmekä saa unohtaa niitä ihmishenkiin liittyviä, mutta myös valtavia taloudellisia arvoja, jotka liittyvät suomalaiseen merenkulkuun. Tässä mielessä nämä hätäkeskusratkaisut ovat olennainen osa sitä kansallista huoltovarmuutta, josta meidän pitäisi pitää huoli.

7 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkoselle kuitenkin totean, että jos kaikki läänin johtoryhmät ovat samassa kalliotilassa, niin sotilas- ja poliisiasioiden, lääninhallituksen kuin paikallisviranomaisten, kyllä työskentely kriisitilanteessa on varmasti parempaa, kuin jos hätäkeskus olisi hajallaan jossain Kotkassa. Kotkassa on sitä paitsi vuokratilat. Toisaalta Loviisan ydinvoimala on melko lähellä, samoin Ignalinan ydinvoimala. Nämä ovat vaaratekijöitä, jos jokin suuronnettomuus tapahtuu. Sikäli sijaintipaikkana Kouvola olisi minun mielestäni oikea.

8 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Vielä totean käytyyn keskusteluun, että hätäkeskushan on eräänlainen viestikeskus. Lähtökohtana on, että kansalaiset voivat mahdollisimman nopeasti ja vaivatta tehdä hätäilmoituksen, joka sitten ohjautuu oikealle viranomaiselle: poliisille, pelastuslaitokselle tai sosiaalipuolen avun osalta kyseisille viranomaistahoille. Tässä mielessä, kuten ed. Petri Salo totesi, sillä, mistä tämä viesti välittyy, ei sinällään ole nykytekniikan käytössä ollen suurtakaan merkitystä, mutta aivan kuten ed. Petri Salo totesi, kansalaisten kannalta hätäkeskuksen sijainnilla ja tiedolla siitä, että se on omalla alueella, omassa maakunnassa, on merkitystä: Koetaan turvallisuutta, kun tiedetään, että tällainen toimiva, hyvä, suojattu hätäkeskus on lähellä.

Arvoisa puhemies! Vielä kiinnitän huomiota siihen, mihin äsken jo puheenvuoroni lopussa

kiinnitin, että tavoitteena on, että kun uusia hätäkeskuksia rakennetaan, kaikkiin hätäkeskuksiin voi tehdä ilmoituksen myös tekstipuhelimella. Tämä on koettu hyvin tärkeänä. Hallintovaliokunta on nyt tähän vielä tänään viimeksi kiinnittänyt huomiota ja olemme päättäneet tästä sisäasiainministeriön pelastusosastolle tehdä erillisen kirjelmän.

9 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö sanoi osan siitä asiasta, minkä aioin sanoa, mutta lyhyesti lisäisin, että sen tiedon mukaan, mitä meillä tällä hetkellä on, sisäasiainministeriö aikoo luoda hätäkeskusjärjestelmän sellaiseksi, että kaikki keskukset toimivat mahdollisimman paljon vuokratiloissa, jotka kilpailutetaan, jotka ovat mahdollisimman edullisia myöskin valtiolle, varsinkin jos niiden määrä on suuri. Nimenomaan lähdetään siitä, että vuokraamalla saadaan edullisimmat järjestelyt.

Koska hätäkeskusten pitää pystyä toimimaan myöskin poikkeusoloissa luotettavasti, myöskin mahdollisen sodan aikana, ne kaikki tullaan laittamaan syvälle kallioperään, että pystytään myös korvaava ilma tuomaan, vaikka ulkona jouduttaisiin käyttämään minkälaisia suojaimia. Järjestelmä tulee tämän muotoiseksi, ja niin kuin arvaatte, kun sijoituspaikkoja mietitään, täytyy löytää hyvät tilat, jotka täyttävät poikkeusolojen vaatimukset, ja täytyy löytää koulutettu hyvä henkilökunta sinne, joka kolmivuoroisesti tekee työtä. Jokaisessa uudessa hätäkeskuksessa lienee kolmisenkymmentä henkeä kolmivuorotyössä.

10 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Talvisodan muistoksi sallittaneen siteerata kenraali Ehrnroothia, joka on tomeraan tapaansa sanonut, että joukkoja ei johdeta takaa, joukkoja johdetaan edestä.

Kun ed. Kuosmanen mainitsi Ignalinan ydinvoimalan, minusta se nyt ei ole pulma Suomen kannalta, mutta jos hän haluaa laventaa tätä asiaa ydinvoiman puolelle, todelliset probleemathan tulevat tietysti Sosnovyi Borista, joka on hyvin lähellä ilman pienimpiäkään maantieteellisiä esteitä, koska vain meri on sen ja Suomen rannikon välissä. Jos Loviisassa sattuisi jotakin — totta kai asia, jota emme toivo — se olisi vielä lähempänä. Näilläkin perusteilla katson, että järkevä operatiivinen toiminta, jota isot katastrofit edellyttävät, tapahtuu mahdollisimman lähellä niitä paikkoja, missä katastrofit tapahtuvat.

11 **Valto Koski /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan vaan todeta, että ed. Kekkosen aluksi käyttämä puheenvuoro oli kokeneen poliitikon puheenvuoro, jossa jätettiin sanomatta paikkakunta meren läheisyydessä, jossa hätäkeskuksen sijoitus hänen mielestään ilmeisesti olisi edullisin. Minun kokemukseni ei näin pitkälle riittänyt. Sen takia totesin paikkakunnaksi sopivan Kouvolan.

On kuitenkin turha tässä salissa ruveta keskenämme kiistelemään. Niin kuin puheenvuorossanikin totesin, ed. Antero Kekkonen, me voimme käydä tämän keskustelun ruokapöydässä. Oikeastaan meidän keskustelullamme ei ole kauhean paljon muuta merkitystä kuin tuoda oma mielipiteemme julki, koska valtioneuvosto tekee asiasta ratkaisun.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvät viisi lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Hallituksen esitys laiksi rakennerahasto-ohjelmien kansallisesta hallinnoinnista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 140/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 9/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

1 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiluonnos on hyvä ja tarpeellinen siinä suhteessa, että sen yhteydessä aikaisemman ohjelmakauden hyvät käytännöt säädetään noudatettaviksi hallintokäytännöksi. Lain voimaan astumisen myötä maakunnallisten liittojen ja kunnallisen itsehallinnon vastuu EU-ohjelmien ohjauksessa ja toteuttamisessa kasvaa ja työnjako valtionhallinnon kanssa selkeytyy. Pian

loppumaisillaan olevalla kaudellahan toimittiin ilman erityistä rakennerahastolainsäädäntöä. Kuitenkin mielestäni maakuntien liittojen työ onnistui varsin hyvin.

Yhteistyöryhmän asettaa maakunnan liiton hallitus. Jäsenten lisäksi maakunnan liiton hallitus nimeää ryhmälle puheenjohtajan. Valiokunta esittää mietinnössään, että yhteistyöryhmän puheenjohtajan tulee olla kuntalaissa tarkoitettu luottamushenkilö. Esitys sinänsä sopii, mutta kyseessä oleva, valittava luottamushenkilö joutuu sitoutumaan jo ajankäytön osalta merkittävästi haasteelliseen tehtävään, joten puheenjohtajan valintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota. Yhteistyöryhmän maakuntien liiton ja sen jäsenkuntien edustus tulisi huomioida tasapuolisesti. En näe hyvänä, jos kyseessä oleva edustus koostuisi yksinomaan maakuntien liiton hallituksen jäsenistä. Tämänkin suuntaisia suunnitelmia on; olen kuullut niistä. Yhteistyöryhmässä tulee olla niin maakuntahallituksen jäseniä, jäsenkuntien hallitusten pöydän ympäriltä luottamushenkilöitä sekä, katsoisin, myös kuntien virkamiesten edustus.

Lakiesityksen perusteluissa kylläkin todetaan, että kansanvaltaisuuden lisäämiseksi maakunnan liiton ja sen jäsenkuntien edustajien tulisi olla luottamushenkilöitä. Mutta jos ja kun siellä olisi mukana virkamies tai kaksi, niin voisi olla asioitten käsittelyn ja tuloksen kannalta hyvä; näin ainakin oletan. Tällä tavoin saadaan mukaan, kun luottamushenkilöitä on kunnistakin, peruskuntien näkemys.

Tähdennän erityisesti sitä, että seutukunnittainen edustavuus tulisi huomioida. Sillä takaamme sen, että asiantuntemus taataan myös sieltä, mistä hakemuksetkin tulevat. Sieltä seutukunnistahan niitten tulisi tulla.

Hallituksen esityksestä poiketen hallintovaliokunta esittää lakiesityksen 20 §:ään lisättäväksi muun muassa: "Maakunnan liitto vahvistaa yhteistyöryhmän työjärjestyksen, jossa määrätään valmistelusta, esittelystä ja päätöksenteosta yhteistyöryhmässä." Pidän tätä valiokunnan muutosesitystä tarpeellisena. Yhteistyöryhmän työjärjestyksen tulee olla niin väljä, että se mahdollistaa asioiden käsittelyn maakunnittaisen päätöksentekokulttuurin mukaan. Kuitenkin toivon, että siinä pääasiassa keskityttäisiin yhteistyöasiakirjan ja ohjelmasopimusten käsittelyyn.

Kulunut ohjelmakausi on jo osoittanut, että rakennerahastovarojen kanavoiminen sellaisiin hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitusosuus on tullut kokonaan tai pääosin kunnilta, on ollut turhan työlästä ja monimutkaista. Nykyinen järjestelmä on ollut hidas ja byrokraattinen.

Valiokunta esittääkin yksimielisesti lausumaehdotuksessaan n:o 1: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että ryhdytään toimenpiteisiin alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamiseksi siten, että maakunnan liitoille annetaan toimivalta myöntää rakennerahastoosuus hankkeisiin, joiden kansallinen julkinen rahoitus tulisi kokonaan tai pääosin kunnilta." Esitys vastaa varmasti maakuntien toimijoiden odotuksia.

Edelleen lakiesityksen 23 §:ssä todetaan: "Ylimaakunnallisen hankkeen hallinnoinnista huolehtii päärahoittaja, ellei se anna hallinnointia jonkin toisen tehtäväksi." Mielestäni muun muassa Itä-Suomen hankkeet tulee hallinnoida tasapuolisesti niin, että vastuuta voidaan jakaa tasapuolisesti eri maakuntien kesken. Säännös esitetyssä muodossaan antaa yhdelle maakunnalle, minun esimerkkitapauksessani Pohjois-Savolle, vallan kaikkien hankkeiden hallinnointiin.

Valiokunnan 2. lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää hallituksen tarkkaan seuraavan uudistuksen tavoitteiden toteutumista sekä uuden lainsäädännön soveltamista, toimivuutta ja tulokselliisuutta sekä antavan eduskunnalle uudistuskokonaisuutta koskevan seikkaperäisen selonteon vuoden 2003 loppuun mennessä." Selonteon antaminen on ensiarvoisen tärkeää, sillä tuleva rakennerahastokausi on ainakin ykköstukialueen tulevaisuuden kannalta ratkaiseva.

Tasapainoisen alueellisen kehityksen tavoitteet eivät ole toteutuneet, vaan EU:n ja kansallisesta aluepolitiikasta huolimatta jatkuu edelleen valitettavasti voimakas, keskittävä kehitys. Voi vain kysyä, onko Suomella varaa antaa markkinavoimien jakaa maa kahteen osaan, jota kehitystä valitettavasti myös hallituksen politiikka joiltakin osin on tukemassa. Hyvä infrastruktuuri jää käyttämättä Itä- ja Pohjois-Suomessa, ja etelään ja kasvukeskuksiin rakennetaan samalla uutta kalliin korkeasuhdanteen aikana.

Pidän lakiesitystä varsinkin hallintovaliokunnan esittämien tarkistusten jälkeen hyvänä, ja laki tulee palvelemaan monien intressipiirien työtä. Uskon sen lisäävän hallinnollista tehokkuutta ja päätöksenteon alueläheisyyttä.

2 **Reijo Kallio /sd:** Rouva puhemies! Nyt lopuillaan olevalla ohjelmakaudella meillä on ollut rakennerahastojen ohjelmien hallinnoinnissa monia ongelmia. Meidän budjetointijärjestelmämme on ollut hyvin monimutkainen, mikä on tehnyt toiminnan hitaaksi ja joustamattomaksi. Myös hankkeet ovat monesti jääneet hyvin pieniksi ja pirstaleisiksi, ja myös monesti näiden hankkeiden vaikuttavuus on ollut hyvin kyseenalaista. Nyt käsittelyssä oleva laki mielestäni jossain määrin tilannetta korjaa.

Hallintovaliokunnalle haluan antaa tunnustusta siitä, että se on kyennyt parantamaan hallituksen esitystä. Valiokunnan 17 ja 20 §:ään tekemät muutokset ovat perusteltuja. Hyvänä pidän myös sitä, että hallintovaliokunta varsin jämerästi kiinnittää huomiota niin sanottuihin kuntarahoitteisiin hankkeisiin, joissa rakennerahastovarat pitäisi ohjata suoraan maakuntien liitoille. Onkin toivottavaa, että hallitus nopeasti ryhtyisi lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin tämän epäkohdan poistamiseksi.

Puutteena, joka rakennerahastojen hallinnointiin edelleenkin jää, pidän sitä, että maakunnan yhteistyöasiakirjalla ei ole sitovaa merkitystä. Sillä ei ole oikeudellisia vaikutuksia, joilla voitaisiin vaikuttaa valtion talousarvion laadintaan ja sen valmisteluun.

3 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minusta tämä hallinnointiuudistus rakennerahasto-ohjelmien kohdalta on jäänyt puolitiehen siinä mielessä, että keskushallintoa ei uudistettu oikeastaan millään tavalla siinä mielessä, että kauppa- ja teollisuusministeriön toimialan kautta EU-rakennerahastojen maksuosuuksista kentälle tulee noin 75 prosenttia ja sisäasiainministeriön kautta 25 prosenttia. Nyt jos olisi uudistus tehty oikean suuntaisesti, niin kaikki rakennerahaston rahat, jotka tulevat EU:lta, pitäisi suoraan ohjata maakunnan liitoille, niin kuin nyt kokeilumielessä Lapin liittoon tulee.

Turha byrokratia pois välistä, koska hankkeet monta kertaa jäävät toteuttamatta sen takia, että rakennerahaston rahat viipyvät liian kauan. Jopa vuoden myöhässä tulevat rakennerahaston rahat, ja liike- ja yritysmaailmassa tilanteet muuttuvat mahdottoman nopeasti, ja siinä mielessä byrokratiaa pitää jatkossa ehdottomasti purkaa.

4 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmaselle totean, että byrokratiaa valitettavasti jää liian paljon edelleen hallinnointiin. Kyseinen lakihan koskee yksinomaan hallinnointia. Olennaista on se, mitä rahoilla ja näillä ohjelmilla ja hankkeilla saadaan aikaan, mikä on niiden vaikuttavuus, ja kuten ed. Kähkönen totesi, millä tavoin tämä toiminta sitten mahdollisimman tehokkaasti palvelee alueellisesti tasapainoisen maan kehittämistä.

Yhteistyöryhmän osalta voi todeta, että on tietysti kunkin maakunnan oman päätöksenteon varassa, millä tavoin annetuissa puitteissa ryhmä kootaan, ja tietysti kiinni siitä yhteistyökyvystä ja -hengestä, millä tavoin päätöksiä sitten tehdään. Olennaistahan on yhteistyöasiakirjan laatiminen. Ed. Kallio kiinnitti siihen, aivan oikein, huomiota, että tällä ei ole sitovuutta. Hallintovaliokunta on mietinnössään pyrkinyt toteamaan, että se on tosiasiallisesti sitova.

Kuitenkaan meillä ei ole ollut sellaista valtuuslakia, että keskushallinnolta ja rahoittajilta, ministeriöiltä, olisi kyetty siirtämään toimivaltaa maakunnan liitoille ja osin jopa budjetointivaltaa. Tässä mielessä tietysti asia on enemmän tai vähemmän sopimuksen ja yhteisen sopimisen varassa. Kuntarahoitteisten hankkeiden osalta me myös edellyttäisimme todella sitä, että tätä koskeva lainmuutos annettaisiin eduskunnalle niin, että aluekehityslakia tältä kohdin muutettaisiin.

5 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Tämä uudistus todella koskee kansallista hallinnointia EU-rahojen osalta, ja hallinnon pitää palvella itse tarkoitusta eikä olla itse se tarkoitus. Tässä on varmasti edelleen pyrittävä kehittämään tätä järjestelmää ja otettava, niin kuin ed. Kuosmanen totesi, myös keskushallinto, Helsingin pää, sillä lailla esille, että kritiikkiä ja uudistamisvaateita esitetään myös sinne. Siellä on moni ministeriö mukana, suuri byrokratia. Toisaalta oma ongelmansa on ollut siinä, että vaikka aluehallintoon päin yritetään päätösvaltaa viedä, niin keskushallinnon ministeriöt pitävät kiinni siitä voimakkaasti ja esimerkiksi opetusministeriöllä ei ole siellä aluehallinnossa sellaista toimintayksikköä, joka voisi joustavasti näissä asioissa olla mukana. Näitä pitää edelleen kehittää, vaikka tässä uudistuksessa varmasti mennään, uskon niin, hyvään suuntaan.

Tärkeintä on se, että toisaalta EU-rahoja ei jää käyttämättä, ja toisaalta, että ei ajauduta minään vuonna siihen tilanteeseen, että kun käyttämättä uhkaa jonkin byrokratian tai muun syyn takia jäädä varoja, niitä käytetään sitten järjettömästi vain sen takia, että muutoin ne jäävät käyttämättä. Eli hallinnon pitää olla niin virtaviivainen ja niin tehokas, että ne käytetään harkitusti ja järkevästi todella alueellisen kehityksen, työllisyyden ja muun aktiviteetin edistämiseen.

6 **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lainsäädäntö kokonaisuudessaan on ihan tervettä ja oikean suuntaista. Yksi asia siinä on, joka minun silmääni pistää, ja se on se, että maakunnan liittojen rooli ei edelleenkään ole minusta sellainen kuin me optimistisesti ajattelimme silloin, kun läänijärjestelmä romutettiin.

Maakunnan liitosta piti tulla hyvin vähän byrokratiaa sisältävä, hyvin joustava, hyvin alueen lähtökohdista esiin nouseva, hyvin alueen ongelmat tunteva organisaatio, toisin kuin väitettiin lääninhallitusten ja ylipäänsä läänien silloisen hallinnon olevan. Nyt näin ei kuitenkaan ole käynyt. Tämä on ollut jonkinlainen pettymys. Totta kai järjestelmä on vielä niin tuore ja nuori, että ei voi odottaa täysin valmista, mutta minusta kehitys on ollut hitaanpuoleista. Tässä suhteessa osana tätä lainsäädäntöä minusta se on jonkinlainen tämän hetken heikkous, jonka toivoisi tietysti ajan myötä paranevan.

7 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen kiinnitti huomiota hyvin tärkeään kysymykseen maakunnan liittojen asemasta ja toiminnasta. Me toki toivomme ja odotamme, että hallitus edelleen vahvistaisi aluetason päätöksentekoa. Se edellyttäisi sitä, että keskushallinnon osalta toteutettaisiin niitä uudistuksia, joista on puhuttu ja joihin ministeri Korhonen viimeksi tämän viikon kyselytunnilla myös kiinnitti huomiota. Olemme kuitenkin epäileväisiä, kun oikeastaan minkäänlaisia todellisia esityksiä tähän suuntaan ei vielä ole ollut näkösällä. Odotamme niitä kovasti ja myös sitä, että tätä kautta päästäisiin päätöksentekoa yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan ja byrokratiaa vähentämään.

Ed. Kankaanniemi toi esille hyvin tärkeän näkökohdan: Varat pitää saada käytettyä ohjelmakauden aikana. Nythän meillä on ollut tässä ongelmia, ja siitä syystä hallintovaliokuntakin korosti, että kun jätetään niin sanottua reserviä, pitää olla valmius käyttää se mahdollisimman pian eikä reservi saa olla kovin suuri, enintään 10 prosenttia.

Edelleen, arvoisa puhemies, on syytä korostaa tässäkin yhteydessä, että suuri aluepolitiikka on sittenkin se ratkaiseva. EU-rahoituksen pitää olla ja pitäisi olla vain lisäystä kansalliseen alueelliseen rahoitukseen ja aluepolitiikkaan. Tämä pitää muistaa myös jatkossa, kun uutta ohjelmakautta aloitetaan.

8 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kekkonen aika lailla kritisoi tätä lainsäädäntöä vähän saman tyyppisesti kuin me monet hallintovaliokunnan jäsenetkin teimme. Emme me lopputulokseen olleet täysin tyytyväisiä. Mutta jos tämän oikeastaan pelkistäisi muutamaksi sanaksi ja sanoisi, että tämä oli tarkkaa hommaa, niin kuin pärekaton kulottaminen. Se johtuu siitä, että hallintokäytäntö on meillä suhteellisen uusi, sitä on vasta noin neljä vuotta suoritettu. Keskushallintomme halusi pitää hyvin tarkasti kiinni niistä vallankäyttöoikeuksistaan, joita sillä tällä hetkellä on. Luottamuspula maakuntahallintoon on edelleen olemassa; se näkyi joka paikassa siellä läpi.

Oikeastaan tämä kulottaminen vedettiin niin pitkälle, että hallitusryhmien veturit jo keskustelivat pitkään mietintöä tehdessään siitä, mentiinkö liian pitkälle vai ei, mutta kompromissi löytyi, ja yksimielinen mietintö on nyt hyväksyttävänä kolmannessa käsittelyssä. Luulen, että hallintovaliokunta mielellään palaa jatkossa tähän ja vie, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja ed. Väistö totesi, asiaa edelleen eteenpäin, jotta maakunnallinen sitoutumisen aste tulisi vahvemmaksi.

Ja mikä tärkeintä, ed. Kekkonen, kaikkihan ratkeaa loppujen lopuksi henkilökemioista, minkälaisia osastopäälliköitä meillä on työvoima- ja elinkeinokeskuksissa, minkälainen maakuntahallituksen puheenjohtaja, valtuuston puheenjohtaja ja maakuntajohtaja. Jos tämä saumaa hyvin, niin osassa päästään erittäin hyviin tuloksiin ja jos se ei saumaa, niin porukka katoaa eri teille ja lopputulokset ovat sen mukaisia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Hallintovaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Hallituksen esitys ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 173/1999 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 5/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

[1] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on taatusti viimeinen puheenvuoroni tänään.

Kysymys on ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta. Tämä hiukan byrokraattiselta kuulostava nimike pitää sisällään sen ison periaatteen, että valtiovalta on selvästikin havahtunut huomaamaan sen, että suomalaista tonnistoa tarvitaan. Suomalaista tonnistoa tarvitaan siksi, että meidän kansallinen turvallisuutemme pysyisi joltisellakin tasolla, siis huoltovarmuutemme. Sitten sitä tarvitaan siksi, että vanha, ylpeä ammatti, merimiesammatti, säilyisi sekin, koska ilman merimiehiä eivät laivat kulje, ja jos laivat eivät kulje, suomalaisille mahdollisen kriisin oloissa käy todella huonosti. Sitten sillä on se syvä symbolinen merkitys, että siniristilippu liehuu yhä edelleenkin kaikilla maailman merillä.

Kaikilla näillä syillä ja monella muulla on erittäin tähdellistä se, että hallitus on edes pienen summan antanut kauppalaivastolle. Se ei todellakaan miljoonamääränä ole oikeastaan kovinkaan paljoa, mutta minä ehkä liiankin optimistisesti haluan nähdä tässä sen viestin, että tällä pienellä, vähän symbolisellakin summalla hallitus viestittää, että se tiedostaa tämän ongelman, joka joissakin olosuhteissa, kriisin olosuhteissa, saattaa olla kansakunnalle kohtalokas. Tämän sanon vähän pateettisesti jälleen sen takia, että me tasan 60 vuotta sitten olimme tämän seikan takia myöskin erittäin suurissa vaikeuksissa ja myöskin vähän myöhemmin, vuonna 1942, jolloin meitä uhkasi nälänhätä ei pelkästään viljan puutteen takia vaan sen takia, että meillä ei ollut kuljetuskalustoa kuljettaa viljaa. Ei muuta, arvoisa rouva puhemies!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

[1] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön kokonaisuudistus, tämäkin niin sanottu hallinnonuudistus. Tämä on merkittävä, tärkeä uudistus, joka koskettaa monella eri tavalla yleensä ympäristökysymyksiä, vesikysymyksiä, mutta myös erittäin vahvasti tavallisia ihmisiä ja erityisesti elinkeinonharjoittajia.

Elinkeinonharjoittajien aseman huomioon ottaminen jäi lapsipuolen asemaan koko uudistuksen käsittelyn yhteydessä oikeastaan useassakin kohdassa. Totean, että näistä kohdista äänestettiin toisessa käsittelyssä, kun tein esitykset, että olisi otettu kohtuulliset muutokset tänne ja näin turvattu esimerkiksi sellaiset elinkeinot kuin turkistarhaus ja turvetuotanto, jotka nyt saattavat ajautua ympäristönäkökulmista jopa erittäinkin vaikeaan tilanteeseen tämän uudistuksen myötä.

Arvoisa puhemies! Totean, että ed. Aittoniemi lakivaliokunnassa päätyi siihen, että koko uudistus pitäisi hylätä, tämä lainsäädäntö pitäisi hy-

lätä. Lakivaliokunnan lausuntoon liittämässään eriävässä mielipiteessä ed. Aittoniemi ed. Vistbackan tukemana on esittämässä hylkäämistä, mutta kun kumpaakaan herraa ei näy salissa, kukaan ei täällä varmaan hylkäysesitystä tee, koska minäkään en tee hylkäysesitystä siitä huolimatta, että olen syvästi pahoillani, että eduskunta hylkäsi ne muutosesitykset, jotka olisivat tätä lainsäädäntöä jonkin verran korjanneet sellaiseen oikeusvaltion, sivistysvaltion suuntaan, mihin olisi ollut välttämätöntä tätä parantaa.

Sitä, että en esitä koko pakettia hylättäväksi, vaikka hävisin ne äänestykset, osittain voin perustella sillä, että ympäristövaliokunnan mietinnön lopussa on lausumaehdotukset. Täällä on kolme erillistä lausumaa, joista viimeinen on vielä kolmiosainen. Näissä lausumaehdotuksissa, kun ne luetaan hyväntahtoisesti, voidaan lähteä siitä, että kun ne nyt todennäköisesti tulevat yksimielisesti hyväksytyiksi ja eduskunnan tahdonilmaisuiksi, täällä kiinnitetään huomiota näihin kysymyksiin.

Ensimmäisessä kiinnitetään huomiota siihen, että on syytä selvittää muutoksenhakuun ja korvaussäännösten toimivuuteen huomiota, kun lainsäädäntöä toteutetaan. Muutoksenhakukysymys oli yksi keskeinen asia meidän eriävässä mielipiteessämme lakivaliokunnassa ja siinä, kun äänestettiin täällä toisessa käsittelyssä. Tässä nimittäin hallituksen esityksen ja valiokunnan mietinnön ja toisessa käsittelyssä hyväksytyksi tulleen kannan mukaan laajennetaan valitusoikeutta ja vireillepano-oikeutta ympäristölupakysymyksissä jopa arveluttavalla tavalla sellaisille yhdistyksille ja säätiöille, jotka saattavat olla vain kolmen niin sanotun kettutytön Helsingissä olevia yhdistyksiä, joiden toimialueeksi on laajennettu koko maa. Ne saattavat hoitaa valituksia kautta maan. Tällaiseen tilanteeseen ei pitäisi maata päästää.

Esitys oli silloin, mikä kaatui äänestyksessä, että tällaisen yhdistyksen tai säätiön kotipaikan pitää olla siinä kunnassa, missä on itse toiminta tai mihin ympäristövaikutukset ulottuvat. Ei tällaista kauko-ohjattua valitustoimintaa saisi sallia, vaan aitoa, kansalaisista lähtevää, paikkakunnalta nousevaa kansalaisjärjestötoimintaa pitää suosia ja kannustaa, mutta ei kauko-ohjattua toimintaa. Siitä meillä on menneiltä vuosilta kaiken maailman kettinki-ihmisistä esimerkkejä, että tällaista toimintaa meillä on ollut. Vaara on, että näissä kysymyksissä edelleenkin tulee. Voi olla, että tämä on hieman liioittelua. Sen tähden, että tämä voi olla ja toivon mukaan on liioittelua, katson, että ei koko pakettia, joka on monilta osin erittäin hyvä ja toivottu, ole syytä hylätä. Mutta ponnen myötä on syytä seurata, että näin ei pääse tapahtumaan.

Kolmas ponsi koskee ympäristölupalain 56 §:n sisältöä eli vaaditaan, että ympäristölupapäätöksessä on oltava aina maininta ympäristölupalain 56 §:n sisällöstä. Se on tuo asetuspykälä, jolla voidaan ehtoja jälkikäteisesti kiristää. Se on myös arveluttava. Vaikka perustuslakivaliokunta totesi, että se ei ole perustuslain vastainen pykälä, se on elinkeinonharjoittajien kannalta kohtuuton ja muuten aika lailla tarpeeton, näin tiukka. Tietysti Brysselin vaatimuksestahan tällainen tavallaan tarvitaan, sen ymmärrän, mutta näin ei pitäisi missään tapauksessa sallia tapahtuvan.

Siellähän äänestimme siitä, että olisi lisätty 2 momentti, joka olisi juuri merkinnyt sitä, mitä lausumaehdotuksessa tarkoitetaan, mutta joka vaatisi valtion viranomaisilta aktiivista toimintaa, ei vain niin, että lupapäätökseen kirjataan jokin lausuma jostakin pykälästä, vaan niin, että ennen kuin tällaista asetusta annetaan, näille luvanhaltijoille, joko elinkeinonharjoittajille itselleen tai heidän etujärjestölleen, on varattava tilaisuus antaa lausunto, ennen kuin heitä aletaan kurittaa ja kiristää jälkikäteisesti lupaehtoja kiristämällä.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus kaiken kaikkiaan kuitenkin mielestäni vie oikeaan suuntaan, vaikka se on selkeästi vahva kompromissi. Kompromissin myötä sinne jää monia epäkohtia, epäselvyyksiä ja mielestäni myös, kun oikeusministeriön toimialalta siirretään päätösvaltaa ympäristöministeriön hallinnonalalle, tämä on sellainen asia, jota on syytä seurata. Ympäristöministeriössä on toisenlaiset aate- ja arvomaailmat kuin oikeusministeriön hallinnonalalla. Tällaisessa muutoksessa on syytä aina olla tarkkana ja varovainen. Erityisen tärkeää on, että uudistusta tältä osin tarkoin seurataan.

[2] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ympäristönsuojelulain kokonaisuudistus on ollut iso hanke. Siinä on yhdistetty ja uudistettu iso joukko lakeja ja pykäliä kuitenkin niin, että laista tuli edelleen puitelaki. Puitelain heikkous on se, että sitä voidaan asetuksella säätää uudelleen ja uudelleen eduskuntaa kuulematta. Tässä on ni-

menomaisesti, minkä ed. Kankaanniemi jo otti esille, lakivaliokunnassa erityisesti kiinnitetty huomiota siihen, että olemassa olevia ympäristölupavaatimuksia voidaan jatkossa asetuksella tiukentaa. Tästä saattaa koitua kohtuuttomuuksia, ja siksi on hyvin tarkkaan seurattava, kuinka laki käytännössä toimii.

Yksi merkittävä asia, josta lakivaliokunnassa käytiin pitkä keskustelu, kuitenkin niin, että jäimme asiassa vähemmistöön, oli valitus- ja vireillepano-oikeus. On perusteltua, että naapurit, alueen asukkaat ja tietenkin kunta voivat toimia aktiivisesti, mutta tässä annettiin järjestöille valitus- ja vireillepano-oikeus. Kuten ed. Kankaanniemi totesi, hyvin pieni ryhmittymä voi rekisteröityä ja toimia valtakunnallisesti niin, että tuottaa erityistä harmia jo toiminnassa oleville yrityksille tai vaikeuttavat yritysten liikkeellelähtöä. Tässä erityisesti yrittäjien oikeusturvakysymys on se, jonka nostimme esiin ja jota myös käytännössä on tiukasti seurattava.

Kuntien vastuu ja asema osittain myös korostuu lainsäädännössä. Lainsäädännössä kunnille tulee lisää mahdollisuuksia toimia ja kunnille on myös ihan oikeasti sälytetty lisää vastuuta. Pilaantuneet maa-ainekset, jos niitä yritys ei kykene siirtämään pois, jäävät kuntien vastuulle. Jos rekka kaatuu ojaan, kunnan on vastattava maa-aineksen pois siirtämisestä. Tämä kohta olisi ollut se, joka tässä yhteydessä olisi pitänyt siirtää valtion vastuulle, koska kysymyksessä voi olla hyvin pieni kunta ja vilkasliikenteinen tie. Pahimmassa tapauksessa vuoden mittaan voi sattua useita onnettomuuksia ja se järkyttää koko kunnallistaloutta.

Lupien käsittely tänä päivänä on ollut hidasta. Lain käsittelyn yhteydessä kiinnitettiin erityistä huomiota lupamenettelyyn: ripeyteen, valmisteluun ja varsinaiseen päätöksentekoon. Saatujen asiantuntijalausuntojen mukaan lupamenettely säilyy ainakin entisellä tasolla ja pyrkimys on sitä ripeyttää. Olemme kansainvälisessä kilpailutilanteessa, voi olla suuriakin hankkeita, ja on perusteltua, että lupaviranomaiset toimivat niin ripeästi kuin mahdollista kaikki seikat kuitenkin huomioon ottaen.

Arvoisa puhemies! Laki ei ole kaikilta osin hyvä, mutta ne muutosesitykset, joita teimme, eivät tulleet eduskunnassa hyväksyttyä. Kuitenkin kysymyksessä on niin iso laki, että muutamien selvien epäkohtien vuoksi ei koko hanketta pidä yrittääkään esittää hylättäväksi vaan sanoa lausumana se, että lain toimivuutta seurataan mahdollisimman tarkasti ja tarpeen mukaan tehdään korjauksia nyt merkittävään uuteen lainsäädäntöön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietintöön sisältyvät kolme lausumaehdotusta hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 167/1999 vp (Jaana Ylä-Mononen /kesk)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Katsetta on totisesti tänään luotu tulevaisuuteen. On puhuttu paljon tulevaisuusvaliokunnasta ja siitä, kuinka tärkeää tässä talossa ja lainsäädäntötyössä olisi olla askeleen edellä siitä, mitä yhteiskunnassa tapahtuu. Sanottiin, että lainsäädäntöä tehdään tulevaisuutta varten. En muista varmasti, oliko se ed. Kuosmasen puheenvuorossa, mutta se oli merkittävä lause. Valitettavan usein ainakin, kun on kysymys sosiaali- ja terveydenhuollosta, lainsäädäntö tulee kyllä armotta jäljessä. Lainsäädäntö on sen lisäksi, että se on ajastaan jäljessä, sekavaa ja jotenkin myös irrallaan elävästä elämästä.

Tekemälläni lakialoitteella haluan ennen kaikkea nostaa esiin puutteet, joita palvelurakenteen muutos kansalaisille aiheuttaa. Jos on ikään kuin päätetty jossakin, että sairaalalaitos ajetaan alas, niin se huomio, että eivät ne potilaat mihinkään kuitenkaan katoa, kannattaisi tehdä.

Olemme jälleen havahtuneet vanhustenhuollon paineisiin ja palveluasumisen puutteisiin val-

vonnan ja turvallisuudenkin näkökulmasta. Avohoito ja sen kehittäminen herättävät monia kysymyksiä ja myös kysymyksen, milloin mennään missäkin asiassa liian pitkälle. Tämän kysymyksen voi myös mielenterveyskuntoutujien kohdalla varsin hyvin tänään asettaa. Tällainen vastaava murros kuin vanhuspuolella on tapahtumassa, on todellakin menossa myös avohoidossa mielenterveyskuntoutujilla.

Sairaalahoidon osalta voidaan todeta, että oli sitten kysymys maamme periferiasta tai pääkaupunkialueesta, ei sairaalahoitopaikkoja ole enää lähellekään tarvetta vastaavasti. Kunnat ovat kuitenkin lain mukaan vastuussa joka tapauksessa mielenterveyspalvelujen järjestämisestä. Tässä kohtaa voi vain mainita tämänkin päivän lehtikirjoitukset Helsingin keskeisen psykiatrisen sairaalan myymisestä Helsingin kaupungille. Voi vain arvata, mihin tarkoitukseen tämän jälkeen kyseinen alue menee. Myös Tampereella on vastaavia haavekuvia siitä, että esimerkiksi Nokia olisi Pitkäniemen sairaalan alueesta loistavana paikkana kiinnostunut. Kukaan ei erityisemmin ole kiinnostunut siitä, mihinkä potilaat tämän jälkeen laitettaisiin.

Terveyskeskukset ja, huomautan, myös aluesairaalat osallistuvat nykyään psykiatristen potilaiden hoidon järjestämiseen merkittävällä panoksella. Vuodeosasto omalla paikkakunnalla on hyvä vaihtoehto sairaalajaksolle esimerkiksi silloin, kun ei ole mitään pakottavaa syytä esimerkiksi vastentahtoiseen hoitoon. Esimerkki voisi olla vaikka lääkkeiden vaihto, potilaan tilan seuranta, lääkkeiden sivuvaikutusten seuranta, ahdistuneisuuteen ja tuskaisuuteen saatava apu esimerkiksi yöaikaan jne. Tämä apu löytyy nopeasti omasta terveyskeskuksesta, ja näitä tilanteita esimerkiksi kymmenen vuotta sitten hoidettiin valtaosin sairaaloissa. Nyt ei ole osastopaikkoja sairaaloissa lievempien ongelmakohtien purkamiseen.

Laki asiakasmaksuista on ollut hyvin ajankohtainen viime viikot. Toivonkin, että eduskunnalla on kykyä katsoa, mitä kehitys tuo tullessaan. Se, että vuorokausimaksu erikoissairaanhoidossa on huomattavasti alempi, kun kyseessä on psykiatrinen hoito, on toki hyvä asia, mutta jos ei ole paikkoja, joissa potilaita sairaalassa hoidetaan, tämä alempi maksu ei ketään enää hyödytä.

Niitä, joita tämä lakialoite koskee, koskevat rajusti niin asiakasmaksujen korotukset kuin hoitopaikkojen puutekin. Pienellä eläkkeellä tai sairauspäivärahalla toimeen tullen on suuri kynnys lähteä osastohoitoon. Se tietää toimeentulon romahtamista ja vaikeuksia selviytyä muista laskuista. Usein osastohoitoa seuraa kuukausien kierre maksamattomien laskujen selvittelyssä, ja nämä ongelmat asettavat uhanalaiseksi myös potilaan asumisen. Rästilaskujen oikominen tapahtuu usein sitten sosiaalitoimessa. Toimeentulotuen avulla jotenkin selvitään, ja sairaalahoito merkitsee potilaille jälkeenkinpäin kuukausien poikkeavaa niukkuutta taloudellisessa mielessä.

Potilas, joka on hoidossa psykiatrisista syistä terveyskeskuksessa vuodeosastolla, vaikkakin mielenterveystoimiston eli avohoidon erikoislääkärin potilaana, maksaa normaalin maksun ja jatkossa siis korotetun maksun. Jos sama hoito annetaan psykiatrisessa sairaalassa, maksaa potilas vain alennetun maksun, noin 70 markkaa vuorokaudessa, ja tämänkin rahan potilas joutuu useimmiten hakemaan sosiaalitoimesta.

Kysymys on kysynnästä ja tarjonnasta. Kysymys on palvelurakenteen muuttumisesta. Kysymys on edelleen siitä, että potilaan heikko taloudellinen tilanne johtaa viranomaisten rahansiirtoon taskusta toiseen. Esimerkiksi terveyskeskus laskuttaa sosiaalipuolta ja sosiaalipuoli maksaa. Silloin, kun maksaja on potilas itse, seuraa osastohoidosta taloudellinen katastrofi, ja potilaan tila sitä kautta jälleen huononee, vaikka se hoidolla olisi saatu kohenemaan.

Aikanaan psykiatrisen hoidon asiakasmaksun alentamisella osoitettiin hyvää tahtoa ja ymmärrystä. Kuitenkin on aika katsoa psykiatrisen hoidon toteutumista ja etenkin peruskunnissa tapahtuvan hoidon osalta asiakasmaksuasiaa uudelleen.

Tämä lakialoite asiakasmaksulain 5 §:n muuttamisesta koskien maksuttomia palveluja on mielestäni tärkeä asia, ja sen myönteinen käsittely aikanaan valiokunnassa osoittaa mahdollisesti sitten, miten psykiatristen potilaiden asemaan ja taloudelliseen ahdinkoon suhtaudutaan. Jos päättäjien tahto on se, että jo itsessään raskaan psykiatrisen sairauden hoito voidaan tehdä helpommin saavutettavaksi ja potilaiden näkökulmasta inhimilliseksi, tulee päättäjien katsoa avoimin silmin, mitä on tapahtunut ja tapahtumassa, missä potilaat hoidetaan ja millaisin kustannuksin ja millaisin asiakasmaksuin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

16) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 170/1999 vp (Toimi Kankaanniemi /skl ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 20) asiasta.

Keskustelu:

[1] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! En ihan kahdessa minuutissa ehdi tästä selviytyä ja niin tulin tänne puhujakorokkeelle.

Kysymyksessä on nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttaminen eli yksinkertaisesti polttonesteveron keventäminen nyt tässä tilanteessa, kun tiedämme, että raakaöljyn hinta maailmanmarkkinoilla on voimakkaasti noussut, tavattoman nopeasti ja korkealle. Tämä on johtanut siihen, että Suomessakin niin liikennepolttoaineiden kuin myös lämmityspolttoaineiden hinta on noussut muutamassa kuukaudessa aivan huikealle tasolle. Näyttää siltä, että maailmanmarkkinahinta ei ole laskussa ainakaan lähiaikoina. Asiantuntijat ovat ennustaneet, että se ainakin kevääseen asti on tällä tasolla ja voi jopa vielä noustakin jonkin verran, ja kevään jälkeisestä ajasta meidän on vaikea tietää paljon mitään.

Tämän johdosta olen tehnyt lakialoitteen nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamiseksi niin, että verotaulukkoa kevennettäisiin. Lakialoitteessani on viisi allekirjoittajaa, ja ed. Kuosmanen on tehnyt ed. Korhosen kanssa lakialoitteen samasta asiasta toisistamme tietämättä. Ne nyt yhtaikaa käsitellään, niin kuin sopivaa onkin, tässä lähetekeskustelussa.

Tuo valmistevero on kiinteä — sekä perusvero, lisävero että huoltovarmuusmaksu — penniä per litra. Sen lisäksi on arvonlisävero, joka tietysti on prosentteina pohjahinnasta. Kun maailmanmarkkinahinta on noussut voimakkaasti, meidän on nyt pakko katsoa sitä veroa, joka näistä tuotteista peritään. Tilanne on tällä hetkellä oikeastaan kaikkien liikennemuotojen osalta katastrofaalinen.

Yksityisautoilu on meitä kaikkia täällä olevia varsin lähellä. Meidän joidenkin on mahdollista vähentää liikennettä eli ajokilometrejä ja näin välttyä kustannusten vaikutuksesta omaan talouteen, mutta pääosa suomalaisista on siinä tilanteessa ja erityisesti maaseudulla, ettei ole mitään mahdollisuuksia vähentää oman auton käyttöä. Sitä on jo niin minimiin vedetty aikaisemmin korkeiden hintojen ja muiden talouden vaikeuksien vuoksi, että vähennyksiin ei todellakaan ole varaa.

Työmatkakulut ovat kovassa nousussa. Nythän kilometrikorvaus näyttää nousevan, mutta esimerkiksi, kun käsiteltiin verolakeja tällä viikolla, verotuksen työmatkakuluvähennystä hallitus ei ollut valmis nostamaan yhtään. Mehän äänestimme siitä, mutta hävisimme. Näin ollen kulut jäävät ihmisten maksettavaksi ja työssäkäynti käy entistä kannattamattomammaksi vähänkin etäämmältä. Se taas johtaa siihen, että pitäisi muuttaa lähelle työpaikkaa, ja silloin, jos muuttoliikettä tällä politiikalla edesautetaan, asuntojen hinnat nousevat, vuokrat nousevat ja kierre on aivan mahdoton. Tietysti, ellei tähän mennä, sitten palkkavaatimukset nousevat, ja se taas johtaa inflaation nousuun. Jos inflaatio pääsee karkuun, silloin siitä kärsii koko kansantalous mittaamattomasti.

Täällä käytiin eilen illalla tupakkaveron osalta keskustelua. Siinä yhteydessä totesinkin, että tupakkaveroa olisi voitu korottaa kaikilta osin jonkin verran ja näin saada tilaa esimerkiksi polttonesteitten verojen alentamiselle, koska tupakoidessa voi aina jättää joka viidennen savukkeen polttamatta ja helposti säästää siinä, mutta työmatkoista ja muista liikennöintivälttämättömyyksistä ei voi luopua suuri osa ihmisistä.

Tämä on vakava kysymys yksityisautoilun ja työmatkojen osalta ja asiointiliikenteen osalta, mutta vielä vakavammaksi tuli tänään mieleni erityisesti siitä, kun omassa kunnassa toimiva rouva, joka on kuljetusliikkeen toimitusjohtaja ja jolla on muutama rekka-auto, kertoi, mikä on tilanne hänen yrityksensä osalta. Polttoainekustannukset ovat nousseet huimasti rekkaliikenteessä, ja työnantaja tai toimeksiantaja, yritys, ei ole valmis nostamaan taksoja yhtään tällä perusteella. Kate on ennestään tiukka, ja alalla on myös toimijoita, jotka polkevat vielä hintoja.

Hän totesi vain, että edessä on konkurssi varsin pian, ellei nopeasti polttoaineen hintaan puututa, ja puuttumista hän vaati nimenomaan hallitukselta ja eduskunnalta, niin kuin pitääkin.

Lisäksi hän kertoi, että puutavara-ajossa olevat ammattiautoilijat suunnittelevat Keski-Suomessa niin kuin muuallakin lakkoa sen johdosta, että heidän tilanteensa on täysin kestämätön puutavara-ajossa, kun lastauksen aikanakin vielä kuluu polttoainetta. Sataa kilometriä kohti laskettu polttoaineen kulutus on vielä suurempi kuin muussa tavaraliikenteessä ja linja-autoliikenteessä. Tämä johtaa siihen, että ellei tähän asiaan puututa, meillä on todellakin suuret ongelmat käsissä ammattimaisen liikenteen osalta. Tähän ei missään tapauksessa saa päästää kehitystä menemään, vaan asiaan on puututtava.

Keskustelin tänään asiasta ministeri Siimeksen kanssa. Hän siirsi asian ministeri Niinistön vastuulle, mutta mielestäni koko hallitus on tästä yksiselitteisesti vastuussa, ja ministeri Siimeksen olisin odottanut ottavan asiaan vakavasti kantaa. Hän ei myöskään kyselytunnilla tai tämän asian verolakien keskustelun yhteydessä ottanut tähän asiaan vakavasti kantaa.

Kun hallitus ei ole lähtenyt liikkeelle, niin lähdin lakialoitteella asiaa esille nostamaan. Tiedämme tietysti, että lakialoitteen pohjalta asia ei etene, mutta saadaan aikaan yksi keskustelu, vaikka se tulikin näin ikävään aikaan, kuitenkin tästä tärkeästä, koko yhteiskunnan toimintaan liittyvästä kysymyksestä. Asia vaatii todella toimenpiteitä.

Omassa lakialoitteessani esitän muutaman kymmenen pennin kevennystä kaikkien polttoaineiden penniä per litra -verotasoon. Se tietysti vaikuttaa arvonlisäverojärjestelmän kautta enemmän kuin se pennimäärä, jota tässä lakialoitteessa esitän. Ed. Kuosmasella on hieman erilaiset summat, mutta aivan sama huoli ja sama tavoite. Siinä on todellakin meidän syytä valvoa ja pyrkiä siihen, että tämä asia saadaan kuntoon, ennen kuin tapahtuu jälleen uusia murheellisia yrityskuolemia.

[2] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi ja ed. Kuosmanen ovat tehneet tähdelliset lakialoitteet. Näistä käsittääkseni on tehty myös kirjallisia kysymyksiä, ja toivoisin todella, että joka tapauksessa tässä asiassa lähdettäisiin liikkeelle. Pennimääriin en ota kantaa.

Itsekin kiinnittäisin huomion rekka-autoilijoitten ja kuorma-autoyrittäjien todella tukalaan tilanteeseen. Esimerkiksi Itä-Suomessa urakat ovat erittäin tiukasti kilpailtuja. Nyt polttoaineiden hinnan raju nousu on viemässä todella sitä vähäistäkin katetta ja vaarantamassa koko kyseisen yrittäjäkunnan toimeentuloa. Samalla tavalla tämä liittyy tietysti maatalousyrittäjiin.

Lopuksi puutun alueelliseen epäoikeudenmukaisuuteen. Esimerkiksi Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa etäisyydet ovat pitkät ja joukkoliikennettä siellä ei ole läheskään siinä laajuudessa kuin muualla. Yksityisautoilu on välttämätöntä. Etäisyydet ovat todella pitkiä. Toisaalta myös tulotaso on keskimääräistä alhaisempi. Tällä tavalla vaikeudet ovat lisääntymässä.

Ed. Kankaanniemen puheenvuorossa tuli esille myös se, että tämä on vaikuttamassa asuntojen hintoihin. Totta kai inflaatiopaineet ovat lisääntymässä. Toivon todella, että hallitus lähtisi hyvin pikaisesti tässä asiassa liikkeelle.

[3] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kankaanniemi käytti todella hyvän ja asiantuntevan puheenvuoron molemmista lakialoitteista, jotka koskevat nestemäisten polttoaineiden valmisteveron alentamista. Itse en halua toistaa näitä asioita, mutta totean vain lyhyesti, että vuodenvaihteessa öljyn maailmanmarkkinahinta oli 10 dollaria tynnyriltä ja tänä päivänä se on 20 dollaria tynnyriltä eli kaksinkertaiseksi on raakaöljyn hinta noussut maailmalla ja Suomessa. Se on johtanut siihen, että polttoaineiden hinnat ovat räjähdysmäisesti nousseet.

Siinä mielessä kansalaiset ovat todella jääneet lainsäädännön jalkoihin, kun eivät pysty enää liikkumaan. Kun on harvaanasuttu maa, niin kuin Suomi on, ja pinta-alaltaan laaja, niin käsittääkseni polttoainevero pitäisi säätää sillä tavalla, että lähtöhinnaksi otettaisiin esimerkiksi koko valtakunnassa E95:lle 4,50 markkaa. Se olisi vakaa hinta jatkossa. Kuluttajat tietäisivät oman taloutensa rakentaa vuositasolla niin, että polttoainelasku ei kasvaisi räjähdysmäisesti sillä tavalla kuin tänä päivänä, että yhden kuukauden palkka perheen päämieheltä menee polttoaineen verojen maksamiseen. Se on ihan kohtuutonta. Polttoainevero liikkuisi sen mukaan kuin öljyn maailmanmarkkinahinta vaihtelisi. Silloin me olisimme oikealla tiellä.

Kun ajatellaan, että Suomi on harvaanasuttu maa, polttoaineen hinta nousee, mitä ylemmäs

menemme ja mitä harvaanasutumpi on maa, niin se on väärin. Se korjaus pitäisi ehdottomasti tehdä, että pudotettaisiin polttoaineen verotusta.

Ed. Isohookana-Asunmaa merkitään läsnä olevaksi.

---

4 **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevat lakialoitteet polttonesteiden verotuksen muuttamiseksi ovat perusteltuja, ja varmaan olisikin hyvä niin, että asetetaan kahden miehen komitea ja pistetään aloitteet pöydälle ja kootaan niistä parhaat ainesosat ja sitten siitä hallitus tekee esityksen ja toimii kansalaisten edun mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta on noussut voimakkaasti ja samanaikaisesti dollarin voimakas vahvistuminen suhteessa euroon on aiheuttanut sen, että meillä polttoaineiden hinnat ovat suorastaan syöksyneet nousuun. Liikennepolttonesteiden hintojen nousulla on suora vaikutus tavallisen ihmisen elämään. Samoin dieselöljyn hinnalla on vaikutus yrittäjien toimintaedellytyksiin. Voi sanoa, että se on tässä tilanteessa jo avainasemassa. Lämmityspolttoöljyn hinta on noussut vuoden aikana 80 prosenttia. Se vaikuttaa tietenkin merkittävästi ihmisten asuinkustannuksiin. Kun kaikki nämä lasketaan yhteen, niin sillä on hyvin huomattava merkitys jo yhden perheen vuotuisissa kustannuksissa.

Autoalan Keskusliitto on selvittänyt sitä, mitä tämä kokonaisuutena merkitsee valtiolle. Yksistään arvonlisäverotuottona on arvioitu tulevan valtion kassaan lisää rahaa 600 miljoonaa markkaa vuositasolla. Tämä on suuri summa, ja kun tätä ei ole voitu ottaa budjettia valmisteltaessa huomioon, niin tämän soisi mahdollistavan heti alkuvuodesta veroasteikkojen tarkistamisen sillä tavalla, että vaikutus olisi budjettineutraali.

Työmatkakustannusten nousu aiheuttaa täällä jo esillä ollutta harkintaa siitä, kuljetaanko pitkiä työmatkoja, hankitaanko asunto vai mikä on se kolmas vaihtoehto.

Yksittäisen yrittäjän oman auton käyttökustannukset ovat 1,50—2,00 markkaa, mutta kuitenkin niin että verottaja hyväksyy tällä hetkellä vain 1,05 markkaa kilometriltä. Tämä on yksi kohtuuttomuus, joka lähitulevaisuudessa pitäisi saada hoidettua.

Kaikki, mitä edellä on lueteltu, vauhdittaa osaltaan sitä rakennemuutosta, jota vastaan ainakin keskusta on ollut, eli haluttaisiin niin, että ihmiset voisivat asua siellä, missä asuvat, ja käydä töissä vaikka pidemmänkin matkan päästä.

Yrittäjien asemaa on syytä seurata huolestuneena. Ed. Kankaanniemen esille ottama asia kuljetusyrittäjästä, joka on huolestuneena kertonut omasta toimintaympäristöstään, ei ole ainut huolen ilmaisu. Kuluneella viikolla minulla oli tilaisuus puhua pankkimiesten kanssa, ja siellä he nimenomaan ottivat esille sen, että kuorma-autoyrittäjät ovat nyt se uhanalainen laji, jonka toimintaedellytykset ovat todella ahtaalla. Kun kovassa kilpailutilanteessa olevat yrittäjät eivät kykene nostamaan taksoja ja nykyinen polttoaineiden hinnan noususta johtuva paine kilometritaksoihin on noin 40 penniä ja kun esimerkiksi jokin rekan veturi, joka kulkee ja vetää irtoperiä, saa 4 markkaa suurin piirtein juoksukilometriltä, niin 10 prosenttia ovat jo yksistään laskutettua kilometritaksaa kohti nousseet kustannukset, silloin voidaan vain todeta, tokko siinä yrittäjälle enää jää renkaiden ostoon rahaa.

Arvoisa puhemies! Tämä on yhteiskunnallisesti paljon isompi asia kuin täällä halutaan eräissä piireissä ymmärtää, ja toivoisi, että tätä keskustelua jatketaan heti istuntotauon jälkeen uusilla valtiopäivillä ja saadaan aikaan uutta lainsäädäntöä sillä tavalla, että se ottaa todella kuluttajien tarpeet tässä yhteydessä huomioon.

5 **Petri Salo /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Minä luulen, että en tulkitse väärin tämän salin poliittisia mielipiteitä, jos luulen, että se kansalaispalaute, mitä viime kuukausien aikana on polttonesteiden hinnan korotuksesta tullut, on varmasti yhteinen meille kaikille, niin oikealle kuin vasemmalle. Me kaikki ymmärrämme, että se, että polttonesteiden hinta lyhyellä aikavälillä kasvaa enemmän kuin ostovoima, johtaa siihen tilanteeseen, että kansalaiset huolestuvat jokapäiväisestä elämästään, työmatkoistaan, elämisestään ym. Me tiedämme tietenkin, että nämä syyt johtuvat jostakin muusta kuin Suomen valtion toimenpiteistä, siitä, että raakaöljyn hinta on voimakkaasti noussut ja ongelma on tietenkin koko Euroopassa yhteinen.

Nyt on kuitenkin tilanne se, että koska tällä on suuria vaikutuksia Suomen kansantalouteen, in-

flaatioon ja Suomen talouden kehitykseen, niin tämä hyvä lakialoite on varmaan tulossa lähiaikoina myös hallituksen talouspoliittisen ministerivaliokunnan perusteelliseen keskusteluun.

On paljon keskusteltu siitä, kenelle ministerille tämä kuuluu. Mielenkiintoista oli se, että kun vieressä istuva ed. Hemmilä teki tästä kyselyn, kirjallisen kysymyksen, niin hän sai siihen 7 päivänä vastauksen ja allekirjoittajana oli valtiovarainministeri Siimes. Tuntuu hieman kummalta, että sitä poliittista vastuuta ei löydy vastaamaan myös edustajien kysymyksiin täällä salissa, mikäli kirjallisissa kysymyksissä on varaa nimi alle laittaa.

Mutta veroasiat valtiovarainministeriössä kuuluvat keskeisesti veroministeri Siimekselle, ja luulen, että hän ajautuu tästä asiasta ulos sen takia, että tällä on merkittäviä fiskaalisia vaikutuksia. Nimittäin fiskaalisia vaikutuksia nähdään joka päivä. Nythän, kun lamasta päästiin pois, liikennemäärät ovat kuitenkin kasvaneet ja autoilusta saadut tuotot ovat myös kasvaneet. Nyt on tilanne se, että polttonesteiden korkea hinta on johtanut siihen, että liikennemäärät ovat lähteneet laskuun. Ihmiset välttävät kaikkea turhaa ajoa, semmoista ajoa, mikä ei ole jokapäiväisen elämän kannalta välttämätöntä, ja polttoaineiden verotuotto myös laskee. Sen sijaan, niin kuin täällä on puhuttu, arvonlisäveron tuotto nousee.

Jos me haluaisimme eduskunnassa esimerkiksi säätää lain, jolla pyrkisimme siihen, että 20 penniä litrahintaa alennettaisiin, sen fiskaaliset vaikutukset ovat valtion budjetissa noin 500 miljoonaa markkaa. Kysymys on siitä, mistä löytyy nyt poliittinen tahto ja halu esimerkiksi etsiä se 500 miljoonaa ja tavallaan katkaista tämä hinnan nousu.

Maailma muuttuu niin kovaa vauhtia, että kun me tulemme helmikuussa takaisin eduskuntaan, niin me emme välttämättä tiedä, mikä on raakaöljyn hinta silloin, siis miten paljon markkinahinta on muuttanut itse itseään. Toivottavasti se on mennyt alaspäin. Se poistaa tietenkin niitä paineita, mitä tässä salissa koetaan, mutta jos se jatkaa kasvuaan tätä vauhtia, niin hallitus joutuu mielestäni paneutumaan tähän asiaan ja tekemään siihen asianmukaiset korjaukset.

Ed. Mauri Salolla oli hyvä näkökulma, kun hän liikennepolttonesteiden lisäksi toi mukaan lämmitysöljyt ym., jotka myös vaikuttavat hyvin merkittävästi. Mutta mikäli nekin otetaan tämän veronalennuksen piiriin, niin kustannukset valtiolle tietenkin vain nousevat.

Ed. Kankaanniemi ei ole enää täällä paikalla. Hänen esityksensä ed. Kuosmasen kanssa on perusteltu. Valtiovarainvaliokunnassa on tällä hetkellä eräs lakiesitys, joka on tullut ed. Kankaanniemen aateveljeltä ed. Kallikselta ja jossa esitetään 0,2 prosentin lisäveroa osakemarkkinoille. Esitetään 0,2 prosentin lisäveroa, kun osakkeita myydään, ja sen vaikutukset valtiontalouteen ovat noin 500 miljoonaa markkaa. Olisin kysynytkin ed. Kankaanniemeltä, pannaanko nämä asiat päikseen, että saadaan polttoaineiden hinnan nousu estettyä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

[6] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ensimmäinen kysymys on tietenkin, että onko tässä tilanteessa jotakin yllättävää, mistä arvoisat edustajat ovat tässä keskustelleet. Vastaus siihen on tietysti, että ei missään nimessä mitään yllättävää. Juuri tämä tilanne on ollut odotettavissakin yksinkertaisesti siitä syystä, että öljynviejämaiden Opec-järjestö ei ole pystynyt säätelemään raakaöljyn pumppauksia. Niitä on suoritettu aivan älyttömästi, mikä on alentanut spotmarkkinoiden barrellihintoja. Sitten vihdoin tultiin siihen tilanteeseen, että huomataan, että varannot pienentyvät ja ne vähätkin jäljellä olevat myydään alehintaan. Eihän tässä ole mitään järkeä, kun oma alue siinä ympärillä on täysin tuottamatonta aavikkoa tai merta.

Tämä on johtanut tällaisen tilanteen ajatukselliseen korjaamiseen, ja se näkyy nyt sillä tavalla, että viimeisen 12 kuukauden aikana eilisen päivän noteerauksella raakaöljyn barrelihinta on noussut 160 prosenttia. Toissa päivänä se vastaava sadannes oli 180 prosenttia, eli siinä on vaihtelua. Mutta tässä kuitenkin se sanoma on se, että ei tämä rakenteellinen muutos tule korjautumaan alaspäin, vaan tämä taso säilyy, suurin piirtein. Siinä tapahtuu tällaista vekslausta edestakaisin, mutta tämä kohonnut taso tulee säilymään. Pidän sitä täysin selvänä.

Tähän pitäisi sitten jollakin tavalla reagoida, näinhän täällä on vaadittu. Minusta ensinnäkin rakenteellisen tarkastelun tulee tapahtua yksinomaan dieselöljyn kohdalla. Nimittäin bensiinin vähittäismyyntihinnassa näiden onnettomien jakeluyhtiöiden kilpailun takia saattaa olla sellainen tilanne Oulussakin, että haitari on 50 penniä, kun se on mennyt oikein älyttömäksi. Siihen ei pidä missään nimessä tuijottaa, vaan nimenomaan dieselöljyn hintaan, jolla on myös ratkaiseva elinkeinopoliittinen merkitys.

Siinä tilanteessa, kun raakaöljyn hinta oli noussut 150 prosenttia, dieselöljyn vähittäismyyntihinta oli noussut 25 prosenttia. Siis se toimii tällä tavalla johtuen pohjahinnasta ja siihen tulevista veroista ja arvonlisäveroista. Tämän vaikutus taas kuljetusyrityksiin, lähinnä tarkoitan nyt rekkoja, on ollut sellainen, että riippuen rekan rakenteesta tämän 12 kuukauden vaikutus on ollut 2,5 prosentista 7,5 prosenttiin. Se on merkittävä, mutta se ei ole valtavan paljon.

Mutta se tulee paljoksi sen takia, että meillä rekkapuolella on valtava ylikapasiteetti tällä hetkellä, ja sen eräs syy on se, että Venäjän-liikenteestä on vapautunut kalustoa paljon ja nyt, niin kuin täällä todettiinkin, kilpailu on aivan armotonta: 4 markkaa juoksukilometri ja vähän päälle sen. Se on aivan karmean alhainen hinta. Sillä ei kerta kaikkiaan saa muuttuvia kustannuksia katettua, pääomakustannuksista nyt puhumattakaan. Tässä on sattunut samaan saumaan hirmuisen monta erilaista tekijää, ja sitten vielä nämä kolme puutavarayhtiötä ja muutama metalliteollisuuden ja kemianteollisuuden suuryhtiö kilpailuttavat rekkayrittäjät ihan viimeiseen pisaraan saakka. Tästä tämä ongelma nyt sitten seuraa.

Kuorma-autoliitto on vaatinut 33 pennin veronalennusta litralta ja laskenut, että sillä tämä tilanne akuutisti hoitaantuisi jollakin tavalla. Henkilökohtainen näkemykseni on se, että ensinnäkin perusrakenteenhan täytyy olla sillä tavalla, että jos siis jokin kustannustekijä, kuten dieselöljyn hinta, rakenteellisesti muuttuu, niin senhän pitää tietysti mennä kuljetusten hintoihin. Yhteiskunnan täytyy tällä tavalla reagoida. No, tämä on tietysti kiusallinen ja vaikea asia sen takia, että on olemassa kuljetussopimukset. Ryhmämme esitti jopa sitä, että meidän pitäisi säätää laki, joka antaa eräänlaisen oikeutuksen interventiohintaan, niin että kun on force majeure -tilanne, ilman että sopimusta on oikeus sanoa irti, hintaa voitaisiin nostaa niin, että tilanne akuutisti korjaantuisi näin. Erityisavustajien kokouksessa annettiin tehtäväksi ottaa tämä esille; viittaan edustajien äsken käyttämiin puheenvuoroihin. Tämä on yksi puoli.

Toinen puoli asiassa on se, että jos katsotaan, minkälainen äsken mainittu fiskaalinen vaikutus on valtiontalouden kannalta, budjettikirjan, joka arvoisilla edustajilla on pöydällä, mukaan polttoaineveron tuotto on 17 miljardia markkaa, joka koostuu suurin piirtein sillä tavalla, että 8 miljardia siinä on bensiinipuolen valmisteverotuottoa, 4 miljardia tulee dieselöljyn valmisteverosta ja loppu polttoöljystä ja muista, ja siitä se kokonaisuus muodostuu. Sitten sillä toisella momentilla näkyy arvonlisäveron 22 prosentin tuotto, joka on se, joka tässä reagoi. Se on tuottanut sen 500 miljoonaa markkaa ylimääräistä tänä vuonna, joka on siellä Niinistön kuuluisassa potissa, jolla hän maksaa tämän loppuvuoden aikana entisiä velkoja, mutta ei ota uutta, näinhän se on arkipäivän realismi.

Minusta tämä asia pitäisi hoitaa nyt näistä luvuista lähtien. Se on henkilökohtainen näkemykseni, ei ryhmän näkemys. Rakenteellisen muutoksen täytyisi toteutua sillä tavalla, että asetetaan verotuottotavoite. Se on siis se yhteiskunnan osuus, jolla hoidetaan infran kunnossapidot jnp. Sitten jos tämän päälle on olemassa tuottolisä, joka johtuu hintojen kohoamisesta ja niiden kautta prosentuaalisesti tulevasta lisästä, niin siihen tulee leikkuri, joka tasoittaa. Tämä on aika lähellä ed. Kuosmasen äsken esittämää mallia. Mutta se olisi eräällä tavalla rakenteellinen automaatti, jossa yhteiskunta katsoo, että pelisäännöt toimivat näin. Se tarkoittaa tiettyä vakautta tiettyyn pisteeseen saakka, mutta se ottaa rakenteellisesti huomioon sen, että kun on kysymys fossiilisesta polttoaineesta, jonka varanto maapallolla vähenee koko ajan, se ottaa senkin realiteetin huomioon niin, että silloin jos yhteiskunnassa halutaan liikkua ja siirtää tavaroita paikasta toiseen, pitää ottaa omien tulojen käyttösuunnitelmassa tämä huomioon. Silloin se on kaikkien kannalta fair play.

[7] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Pulliainen käytti ansiokkaan puheenvuoron, mistä loppujen lopuksi minulle ei selvinnyt mitään muuta kuin se, että tämän tarkoituksena ei ollut mitenkään merkittävästi tukea veroalennuskeskustelua. (Ed. Pulliainen: Edustajalle ei selviä koskaan mitään!) Molemmat aloitteen

tekijät, niin ed. Kankaanniemi kuin ed. Kuosmanenkin, ovat erittäin hyvin aistineet, todella kansantajuisesti aistineet, kansan tunnot ja vaikutukset, mitä tässä asiassa on olemassa. Sellaisenaan lämpimästi kannatan näitä molempia. Niin kuin tässä esitettiin, asetetaan kahden miehen komitea pohtimaan ja saattamaan tämä järjestykseen ja nopeasti.

Tässä viitattiin siihen, että kun eduskunta kokoontuu, tämän pitää olla silloin selvä ja järjestyksessä. Liikennöitsijöiden, kuten myöskin muiden autoilijoiden — yksityisautoilupuolella asia nyt ei niin aivan päivän päälle ole olemassa — hätä on todellinen. On ryhdyttävä nopeasti toimenpiteisiin. Mielestäni hallituksen tulisikin nyt reagoida tähän välittömästi, mieluummin jo selkeästi ennen joulua. Näillä eväillä tässä pitäisi päästä eteenpäin. Toivon, että asia hoidetaan sellaisella kunnialla, että se on myöskin tälle eduskunnalle ja edustajille kunniaksi.

[8] **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa herra puhemies! Edellinen puheenvuoroni käsitteli yleisesti polttoaineiden verotusta. Nyt kun kysymyksessä on lakialoite, haluan sen sisällön sanatarkasti käydä läpi, että se jää eduskunnan kirjoihin:

"Suomen kaltaisessa harvasti asutussa, mutta pinta-alaltaan laajassa maassa auton käyttö on välttämätöntä, sillä läheskään kaikkialla ei pystytä käyttämään julkisia kulkuneuvoja. Nykyaikainen yhteiskunta ei toimisi ilman liikennettä, sillä lähes jokainen käyttää liikenteen palveluita päivittäin. Liikenne sekä palvelee työssäkäyntiä ja vapaa-aikaa että on myös merkittävä osa talous- ja tuotantoelämää. Tilastojen mukaan maassamme noin 85 prosentilla kotitalouksista ja 95 prosentilla lapsiperheistä on käytössään auto.

Myönteistä ympäristökehitystä ja liikenteen turvallisuutta voidaan edistää auto- ja polttoaineverotusta keventämällä. Bensiinin verotusta on kiristetty Suomessa 1990-luvulla selvästi enemmän kuin muualla Euroopassa. Polttoaineverotus kiristyi vuoden 1998 alussa. Bensiinin valmisteveroa korotettiin 20 pennillä litralta ja dieselöljyn 15 penniä litralta. Vertailujen mukaan suomalaiset maksavat bensiinin hinnassa veroa, arvonlisäveroineen, noin 60—70 penniä litralta enemmän kuin EU-kansalaiset keskimäärin. Autoilevien kansalaisten käsitys kohtuullisesta verotustasosta poikkeaa radikaalisti nykyisestä tieliikenteen verotustasosta.

Erityisen epäoikeudenmukaisena koetaan se, että Suomessa, jonka oloissa auto on erityisen välttämätön, auton hankkimista ja käyttöä verotetaan enemmän kuin muissa maissa. Korkea polttoainevero kohdistuu erityisesti niihin, jotka joutuvat eniten käyttämään autoa, kuten lapsiperheisiin ja maaseudulla asuviin. Keskipalkkaiselta suomalaiselta autoilijalta kuluu vuodessa yhden kuukauden nettopalkka pelkästään bensiiniverojen maksuun.

Liikenteen verorasitus on kasvanut viime vuosina olennaisesti. Liikenteen osuus valtion verotuloista on noin 17 prosenttia, kun se vuosina 1970—1990 oli keskimäärin 10 prosenttia ja muualla Euroopassa 6—8 prosenttia valtion verotuloista. Verotuksen kasvu on suuntautunut erityisesti bensiinin valmisteveroon, joka on yli kolminkertaistunut vuodesta 1989 vuoteen 1996, yhteensä yli 2 markalla/litra. Dieselöljyn valmisteveron kehitys on ollut maltillisempaa, poikkeuksena vuonna 1994 tehty korotus EU-minimin yläpuolelle. Bensiinin valmistevero on Suomessa EU-maiden kärkipäässä.

Bensiinin verotus tulee saattaa eurooppalaiselle keskitasolle. Ei ole perusteltua, että Suomessa, joka pitkien etäisyyksien, harvan asutuksen ja hajautuneen yhdyskunta- ja tuotantorakenteen takia on poikkeuksellisen riippuvainen liikenteestä, on muuta Eurooppaa korkeampi bensiinin verotus. Dieselöljyn verotus tulee säilyttää EU:n salliman alarajan tuntumassa. Tällä pyritään turvaamaan suomalaisen tuotantotoiminnan kilpailukyky.

Auto on merkittävä työllistäjä ja tulon tuoja tien rakentamiselle suomalaiselle polttoaineteollisuudelle, huoltamo- ja korjaamotoiminnalle, tienvarsipalveluille, autokaupalle ja matkailupalveluille. Tieliikenne tuo veroina noin 34 miljardia markkaa vuosittain ja on näin yksi merkittävimmistä valtion tulonlähteistä."

Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni lähtee siitä, että bensiinin litrahintaa tulisi alentaa noin 33 penniä litralta, siihen huomioituna sitten arvonlisävero, jolloin kokonaisalennus olisi noin 40 penniä litralta, joka on Autoliiton suositus.

[9] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustelussa oleva asiakokonaisuus on Suomen oloissa erittäin tärkeä. Asiahan oli esillä jo kyselytunnilla, mutta ministeri Siimes ei suostunut vastaamaan, koska hänen mielestään kysymyk-

sessä on valtiovarainministeri Niinistön valmisteluvaltaan kuuluva asia ministeriössä.

Polttoaineiden korkea hinta on sekä työssäkäynnin, asioinnin että elinkeinoelämän kannalta jo erittäin suuri kysymys. Meillähän autokanta ei ole kovin nuorta. Henkilöautojen keski-ikä on hieman yli kymmenen vuotta, niiden kulutuskin on kohtuullisen korkea. Pitäisi siis autokannan ikääkin saada alennettua ja kulutustasoa autoissa myös vähennettyä. Henkilöauto on kuitenkin välttämätön. Henkilöliikennettä tieliikenteestä on 93 prosenttia ja tästä neljä viidesosaa on henkilöautoilla tapahtuvaa. Eli meillä ei ole julkisen liikenteen käyttömahdollisuutta, kuten hyvin itse kukin tiedämme, ja tästä syystä auto on välttämättömyys. Tavarankuljetuksenkin osalta Suomi on Euroopan kärkimaita, jos tonnikilometreinä tavaramäärää, henkilöä ja vuotta kohti arvioidaan, ja tästäkin noin 60 prosenttia kuljetetaan tieliikenteen kautta.

Tästä syystä meidän pitäisi hyvin vakavasti miettiä, millä tavoin kyettäisiin varmistamaan se, että polttoaineiden korkea hinta ei olisi esteenä elinkeinoelämän ja työssäkäynnin ja asioinnin osalta.

[10] **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Väistö epäili, etteikö asia kuuluisi ministeri Siimekselle. Itse tein kirjallisen kysymyksen, joka on kirjattu 11 päivä marraskuuta, ja päivämäärällä 7 päivä joulukuuta ministeri Siimes on vastannut kirjalliseen kysymykseeni. Se kyllä ihmetytti aika lailla, kun hän runsas viikko sitten kyselytunnilla tekeytyi asiasta tietämättömäksi tai ainakin niin, ettei hän voi vastata tähän, koska asia ei kuulu hänen toimialaansa. Näin nyt on kuitenkin käynyt, eikä vastauksen sanamuodosta, joka oli tylyn tyrmäävä, millään tavalla käynyt selville, etteikö asia kuuluisi hänelle.

[11] **Matti Väistö /kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Viittasin juuri kyselytunnilla saatuun vastaukseen, jossa ministeri Siimes ei suostunut millään muotoa asiaan ottamaan kantaa, kun se kyselytunnilla tuli esille. Minunkin mielestäni, kun suullinen kyselytunti on, jonkun ministereistä pitäisi jotain asiallista kyetä vastaamaan tämän laatuisiin kysymyksiin.

Tämä on hyvin tärkeä asia, ja kyllä valtioneuvoston piirissä pitäisi aina valmistautua siihen, että jos se ministereistä, jolle asia kuuluu, ei ole paikalla, niin joku olisi hänen sijaisenaan kyselytunnilla vastaamassa varsinkin, kun tämän laatuinen asia on ollut jo paljon julkisuudessa ja eri tavoin keskustelussa ja kun olen ymmärtänyt täällä käydyistä muista keskusteluista, että valtioneuvoston piirissä asiaan kuitenkin oltaisiin tarttumassa, mitä kovasti kannatan. Nyt tarvittaisiin ripeästi valmistelua asian osalta, kuului se kenelle tahansa.

[12] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! On pakko tulla eteen, kun on vastattavaa niin rutosti.

Ensinnäkin toimivalta-asioista. Tässä asiassahan tilanne on se, että asia todella kuuluu ministeri Niinistön esiteltäviin asioihin. Näissä asioissa on harvinaisen selvä työnjako. Tämä on verokertymältään merkittävä budjettitaloudellinen asia, ja se kuuluu Niinistön esiteltäviin asioihin. Sen sijaan se, kuka tellää nimensä kirjallisiin kysymyksiin, riippuu siitä, kuka sijaisuusjärjestelmässä on paikalla oleva. Hän sitten laittaa nimensä ja vastaa tietenkin tekstistä. Tässä oli lievää osaamattomuutta herroilla. Kyllä se siitä kehittyy pikkuhiljaa. Kun täällä tarpeeksi vuosikymmeniä on, ne rupeavat tulemaan selville.

Ed. Seppo Lahtelalle: Te olette nyt siis sitä mieltä tässä asiassa, että meidän pitäisi eduskuntana kokoontua myös joulunalusviikolla ja joulujen välisenä aikana, kun te vaaditte, että tämän vuoden puolella asia vielä hoidetaan. Minä vaan nyt olen sitä mieltä ja ilmoitan, että näin ei tule tapahtumaan. Voitte kaikessa rauhassa lähteä joululahjojen ostoon.

Arvoisa puhemies! Kun ed. S. Lahtela ei yleensäkään ymmärrä mitään, mitä minä sanon — näin tuskin on kertaakaan tapahtunut tämän eduskunnan aikana, ja tämä onkin ainut eduskunta, jossa olemme olleet samaan aikaan tässä talossa — niin minä nyt vielä kerran palautan mieliin teille sen, että mielestäni esitin selkokielellä mallin, miten verotusrakennetta pitäisi muuttaa, niin että emme olisi siinä tilanteessa, jossa te tulette vaatimaan, että meidän pitää jouluaattona kokoontua verolakimuutoksia tekemään. Siinä on se villakoiran ydin, ed. S. Lahtela. Enkä uskokaan, että tajusitte tätä nytkään.

[13] **Seppo Lahtela /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu, että meillä on ed. Pulliaisen kanssa ymmärtämisvaikeuksia. Siltä osin uskon, että pitkän ajan kuluessa ymmärtämi-

nen lisääntyy. Kun sanoin, että hallituksen tulee ryhtyä pikaisiin toimenpiteisiin jo ennen joulua, niin siinä on yleensä mennyt jonkin verran aikaa, ennen kuin hallitus on saanut esityksen eduskunnan käsiteltäväksi. Kyllä ed. Pulliainen mielestäni saa aivan rauhassa viettää rauhallisen joulun. Tämä ei tule mitenkään ongelmaksi muodostumaan.

[14] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Nyt on eduskunnassakin sorruttu siihen, kenen vastuulle tämä valtioneuvostossa kuuluu. On mielestäni kyllä selvää, että se kuuluu merkittävänä veroasiana ministeri Niinistölle, sen verran olen tutustunut ministerien väliseen työnjakoon. Mutta ministeri Siimes on myös talouspoliittisen ministerivaliokunnan ja valtioneuvoston jäsen, joten ei hän kyllä voi sillä lailla vetäytyä vastuusta kuin hän on tehnyt tässä asiassa. Se on edesvastuutonta. Hän voi ottaa asian talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa esille, ja siellä voidaan päättää, että ministeri Niinistön on tuotava, vaikka kokoomus kuinka vastustaisi, asia sinne käsittelyyn ja sitä kautta eteenpäin. Koko hallitus on tästä tilanteesta vastuussa. Vaikka sosialidemokraateilla ei ole valtiovarainministeriössä ministeriä, niin kyllä sosialidemokraatit ovat aivan samalla tavalla vastuussa kuin kokoomus, joka tässä on tietysti kaikkein suurimman vastuun alla ilman muuta.

Yhdyn kyllä siihen, vaikka en kuullut ed. Pulliaisen puheenvuoroa, että koko tämä verojärjestelmä pitäisi panna uusiksi järkevälle pohjalle. Siinä hallituksen pitäisi lähteä toimimaan, mutta se on isompi remontti.

Ehkä ed. Seppo Lahtela on oikeassa siinä, että kun hallitus antaisi nyt ennen joulua ilmaisun siitä, että se haluaa tähän asiaan puuttua, se loisi toivoa näihin yrittäjiin, jotka ovat nyt hädissään, kun hallitus vain kylmästi sanoo, niin kuin ministeri Siimes sanoo, että emme tee mitään, ja ministeri Niinistö ei edes sano sitä, vaan ei tee mitään. Eli pieni lupaus, toivon kipinä pitäisi nyt antaa yrittäjille, jotka ovat kaatumassa talven aikana, ellei tähän asiaan puututa. Tämä on, arvoisat edustajat, herra puhemies, todella vakava kysymys.

[15] **Veijo Puhjo /vas:** Herra puhemies! Kun keskustelemme polttoaineiden valmisteverosta, niin keskustelu on käynyt lähinnä siinä ilmapiirissä, mikä on oikea hinta. Mutta en ole huomannut vihreiden ja muidenkaan taholta keskusteltavan lainkaan siitä, mikä tämän veropolitiikan perimmäinen tarkoitus oikeastaan on. Tietenkin tähän asti on kerätty tuloja valtiolle, mutta veropolitiikalla pitäisi myös kiinnittää huomiota haittojen ehkäisyyn. Ympäristön ja terveyden haittojen ehkäisyyn en ole huomannut puututtavan.

Muun muassa vuoden 91 tutkimuksen mukaan, kun silloin 95-oktaanisen bensiinin hinta oli noin 4 markkaa, pelkät terveyshaitat liikenteestä olivat 10,5 miljardia markkaa, mikä olisi tarkoittanut sitä, että jo silloin olisi pitänyt nostaa pelkästään terveyshaittojen korvaamiseksi bensiinin hintaa 2 markkaa litralta eli 6 markkaan. Kun nyt kuitenkin olemme maailmassa, missä kaiken aikaa meillä on lisää ympäristöongelmia, minun mielestäni tässä bensiinipuolessa pitäisi ajatella rakenteellista uudistusta, jolloin hinta on korkea ja Suomen erityispiirteet otetaan huomioon sitten tiettyinä alennuksina, jotta päästäisiin ed. Petri Salon esittämään tavoitteeseen tai mainintaan, että ihmiset välttäisivät turhia ajoja.

[16] **Petri Salo /kok:** Arvoisa herra puhemies! Oli ihan mielenkiintoista kuunnella ed. Puhjon huolestuneisuutta siitä, että totta kai tällä lisääntyneellä liikennemäärällä on vaikutusta ympäristön tilaan ja terveyteen ja joka paikkaan. Mutta tietenkin nykyinen tilanne johtaa tällä hetkellä esimerkiksi siihen, että VR:n suhteellinen kilpailukyky paranee silloin, kun sähköllä kuljetetaan junia ja matkustetaan, ja tieliikenteen osalta tilanne heikkenee. Nämähän ovat aina tietenkin myös kysymyksiä, jotka vaikuttavat toinen toisiinsa.

Ed. Kankaanniemen kanssa olen yhdestä asiasta täysin samaa mieltä. Kyllähän tästä joutuu tietenkin viime kädessä hallitus vastaamaan, oli ministerinä kuka tahansa. Salaa tietenkin toivoin, että tämä olisi ollut ministeri Siimeksen toimialaa, kun luulen, että hänen päänsä olisi ollut helpommin käännettävissä kuin Niinistön pää. Tunnen nimittäin Niinistön hyvin tarkkana taloudenpitäjänä ja tiedän, että silloin, kun on kyse fiskaalisesti merkittävistä rahasummista, hän on erityisen tiukka.

Mutta luulen, että kaikissa ryhmäkokouksissa on kolmen neljän viime viikon aikana tästä asiasta keskusteltu. Se nousee näiden lakialoitteiden kautta nyt pintaan. Tietenkin, jos kaksikko Kuosmanen ja Kankaanniemi olisi halunnut tämän nopeaan käsittelyyn, niin he olisivat keränneet

eduskunnasta sata nimeä ja saaneet sitä kautta tämän esityksen todella käsittelyyn. Nyt voi käydä näin, että teidän hyvät esityksenne menevät hyllyyn ja tilannetta seurataan turhankin kauan. Minä luulen, että kaikki nämä, jotka täällä perjantai-iltana vielä jaksavat nuokkua, ovat sitä mieltä, että olisi hyvä, että tähän puututtaisiin mahdollisimman äkkiä. Mutta olen saanut sen käsityksen, että tilanteen kehittymistä vielä tarkkaillaan.

[17] **Veijo Puhjo /vas:** Herra puhemies! Ed. Petri Salo mainitsi, että bensiinin korkea hinta tarjoaa VR:lle suhteellista etua. Näin tietenkin on. Kun edellisessä puheenvuorossani mainitsin, että pitäisi ylipäätään rakenteellista uudistusta tehdä veropolitiikan suhteen, niin siihen tietenkin kuuluisi myös koko liikenteen ja logistiikan harkinta, mikä on edullisinta tulevaisuudelle 10:n, 15:n, 20 vuoden päästä, ja tässä tietenkin tulevat kustannusten lisäksi päästöt. Tällöin varmasti pitäisi meilläkin harkita sitä samaa asiaa, mihin on päädytty Keski-Euroopassa, missä on suosittu raideliikennettä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

17) Laki tuloverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 172/1999 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Laki arvonlisäverolain 130 §:n kumoamisesta ja laki arvonlisäveron palautusten takaisinperinnästä kunnilta annetun lain kumoamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 177/1999 vp (Pertti Hemmilä /kok)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Arvonlisäverojärjestelmän yhteydessä luotiin kuntien ja valtion välille monimutkainen järjestelmä, jossa valtio palauttaa kunnille ja kuntayhtymille arvonlisäveron, jonka ne ovat maksaneet tehdessään hankintoja ja investointeja arvonlisäverottomien palveluidensa tarjoamiseen. Arvonlisäveron palautus tapahtuu, koska hankintaneutraalisuuden periaatteen mukaan kunnille ja kuntayhtymille ei saa olla edullisempaa ostopalveluihin verrattuna tuottaa omia palveluja omalla henkilöstöllään. Ilman palautusta kunta ja kuntayhtymät säästäisivät kustannuksissa arvonlisäveron verran aina käyttäessään omaa henkilöstöään arvonlisäverottomien palvelujen tarjoamisessa. Tämän kaltainen tilanne vaarantaisi hankintaneutraalisuuden toteutumisen kunnan ja kuntayhtymien palvelujen tarjonnassa.

Valtio kuitenkin toteuttaa arvonlisäveron palauttamisen kunnille kustannusneutraalisti siten, että kunnilta peritään lääninverovirastojen toimesta takaisin yhteismäärältään sama summa, jonka valtio vuosittain maksaa arvonlisäveron palautuksia kunnille ja kuntayhtymille. Maksettujen arvonlisäveron palautusten kokonaismäärä jaetaan kuntien kesken asukasluvun mukaisiksi maksuosuuksiksi.

Menettely on hallinnollisesti yksinkertaista, mutta mitä suurimmassa määrin kuntia eriarvoistava, koska takaisinperintä ei ole missään suhteessa todelliseen palvelutarjontaan ja valtiolta saatuihin palautuksiin. Kyse on ainoastaan kuntakentän sisäisestä rahanjaosta, jossa kunnat maksavat takaisin valtiolle kunnille ja kuntayhtymille palautetut arvonlisäverot asukaslukuun suhteutettujen määräosuuksien mukaan. Kuntayhtymiltä ja Ahvenanmaan maakunnalta, joka on mukana palautusten saajana, ei peritä takaisin palautuksia, vaan maksurasite on jaettu pelkästään kuntien kesken.

Herra puhemies! Järjestelmän hyötyjiä ovat takaisinperinnästä huolimatta suhteessa asukaslukuunsa paljon investointeja tekevät kunnat. Suurimman hyödyn keräävät kuitenkin kuntayhtymät ja Ahvenanmaan maakunta, jotka saavat arvonlisäveron palautukset, mutta eivät ole mukana takaisinperinnässä. Näiden yhtymien jättäminen takaisinperinnän ulkopuolelle on perusteltu hallinnollisin perustein takaisinperintäjärjes-

telmän pohjautumisella asukaslukuun, jota ei voi käyttää kriteerinä kuntayhtymissä.

Myös Suomen Kuntaliitossa arvonlisäveron palautusten ja takaisinperinnän osalta on esitetty useaan otteeseen monimutkaisesta järjestelmästä luopumista siten, että kunnat ja kuntayhtymät voisivat tehdä arvonlisäveron vähennyksen verollisissa toiminnoissaan, ja muutoin ostoihin sisältyvä arvonlisävero olisi suoraan asianomaisen kunnan ja kuntayhtymän kustannuksena. Hankintaneutraliteetti varmistuu sillä, että velvoitetaan kunnat ja kuntayhtymät käyttämään nettomenettelyä sekä talousarviossa että kirjanpidossa.

Herra puhemies! Edellä esitetyllä menettelyllä poistetaan merkittävä kuntien eriarvoistamista aiheuttava järjestelmä ja vähennetään huomattavasti turhaa byrokratiaa sekä kunnissa että verohallinnossa. Siksi esitän arvonlisäverolain 130 §:n kumoamista ja arvonlisäveron takaisinperinnästä kunnilta annetun lain kumoamista.

[2] **Reijo Kallio /sd:** Herra puhemies! Kuntien arvonlisäveron palautusjärjestelmä on asia, jonka korjaamisesta on puhuttu todellakin jo hyvin pitkään. Itse asiassa jo siinä vaiheessa, kun nykyiseen arvonlisäverojärjestelmään siirryttiin, selvitettiin työryhmän toimesta kunnan tuottamien palvelujen verotusneutraliteettia. Siihen ei kuitenkaan vuonna 1992 löydetty mielestäni hyvää ratkaisua.

Nykyisen järjestelmän ongelma on siinä, kuten ed. Hemmilä totesi, että kunnat ovat hyvin erilaisessa asemassa riippuen siitä, kuinka paljon ne käyttävät arvonlisäverollisia palveluja. Tämä todellakin johtuu siitä, että valtio perii joka tapauksessa tällä hetkellä noin 4,5 miljardin markan suuruisen palautuksen takaisin kaikilta kunnilta saman suuruisena asukaskohtaisena markkamääränä. Kuntien saamat palautukset suhteessa niiden maksamaan takaisinperintään vaihtelevatkin erittäin suuresti, ja todellakin yksi oleellinen osa tätä problematiikkaa on kuntayhtymien käsittely tässä yhteydessä.

Paitsi Kuntaliitossa, joka on kiinnittänyt tähän monta kertaa huomiota, tämä asia on huomioitu myöskin nykyisessä hallitusohjelmassa — lähinnä siellä todellakin todetaan vain, että tämä asia tulee selvittää. Odottaisin kyllä, että asiassa ryhdyttäisiin nopeisiin toimenpiteisiin ja tämä arvonlisäveron palautusjärjestelmä korjattaisiin sellaiseksi, että se kohtelisi kuntia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti.

[3] **Petri Salo /kok:** Arvoisa herra puhemies! On todella mukava kuulla kahden asiantuntijan puheenvuoroa, sekä ed. Kallion että ed. Hemmilän kannanottoja, arvonlisäverolain 130 §:n kumoamiseen, koska nämä ovat myös asioita, joita on hyvin vaikea hahmottaa ja tietää, mikä on syy- ja seuraussuhde.

Ihan niin kuin ed. Kallio totesi, järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1992, ja nyt siitä on saatu kokemuksia ja todettu, että se on yksi aika merkittävästikin kuntia eriarvoistava asia erityisesti pienten kuntien osalta, niitten kuntien osalta, joilla ei ole kykyä tehdä investointeja. Suurissa kunnissa ongelmat ovat tietenkin suhteellisesti ottaen pienempiä. Siellä on vuosittain paljon investointeja ja sitä kautta tulee myöskin palautusta, mutta pienten kuntien osalta, jotka eivät pysty omarahoitteisesti tekemään investointeja, ongelmat ovat hyvin suuret. Kuntajohtajat aivan päivittäin ottavat yhteyttä ja kyselevät, eikö eduskunta aio puuttua tähän järjestelmään ja ryhdy tekemään korjauksia.

Todella toivon, kun tässä on kaksi hallituspuolueen kansanedustajaa, jotka tähän asiaan ovat hyvin merkittävästi paneutuneet, että tämä asia todella otettaisiin valtiovarainvaliokunnassa ja muualla käsittelyyn ja lähdettäisiin selvittämään, miten tästä päästään oikeudenmukaisempaan järjestelmään, koska tiedetään, että kuntien kyky investoida tulevaisuudessakaan ei ole paranemaan päin.

[4] **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Tässä tuli esille, että tämä koskisi jotain kuntakokoa, pieniä kuntia tai suuria kuntia. Todella olen perehtynyt tähänkin asiaan. Suomessa on vain yksi iso kunta, joka tästä todella hyötyy, mutta kaikki muut oikeastaan kokoon ja näköön katsomatta suunnilleen ovat häviäjiä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

19) Laki alkoholilain 86 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 178/1999 vp (Pertti Hemmilä /kok ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Alkoholin luvattoman hallussapidon valvonta, kuten me poliisimiehet tiedämme, työllistää poliisia luvattoman paljon. Sen vuoksi järjestelmän, joka tässä asiassa on sakkojärjestelmä eikä arvonlisäverojärjestelmä, yksinkertaistaminen on nyt hyvin paikallaan ja perusteltua. Sen vuoksi esitän, että jotta poliisin vajavaisia toimintaresursseja voitaisiin käyttää nykyistä tehokkaammin hyväksi, sakotusmenettelystä siirryttäisiin rikesakkokäytäntöön. Tämä vähentäisi myös jatkokäsittelyä. Nimenomaan kun rangaistusmääräysmenettelyssä on aina tietty jatkokäsittely olemassa, mitä rikesakkomenettely ei edellytä, niin tämä helpottaisi ja vähentäisi byrokratiaa huomattavasti.

[2] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Sakotusjärjestelmäähän uudistettiin niin, että se tuli voimaan tänä vuonna. Siinä yhteydessä todella päästiin siihen, että nyt rikesakkomenettely on nopea, melko vähän byrokratiaa sisältävä ja aika selkeä järjestelmä. Samalla kun rikesakon määrääkin korotettiin, siitä tuli tuntuva rangaistus. On viisasta käydä kyllä nämä eri lait läpi niin, että selvitetään, mihin uusittu rikesakkomenettely soveltuisi hyvin. Tähän saatan yhtyä, että tässä kohdassa, ed. Hemmilän aloitteen mukaisesti, se olisi jopa nykyistä tuntuvampi rangaistus joissakin tapauksissa ja olisi todellakin poliisin työtä helpottava ja byrokratiaa vähentävä. Se on arvokas asia. Uudistukselle, mikä tehtiin sakotuskokonaisuudessa, oli yhtenä perustana se, että saadaan vähennettyä byrokratiaa, nopeutettua toimintaa ja saadaan rikoksesta tai rikkeestä nopea seuraamus. Siihen on nyt todellakin mahdollisuus mennä.

Ainoa kysymys, joka tässä herää, on se, että ed. Hemmilä ei ole perusteluihinkaan kirjoittanut, mikä on "vähäisenä pidettävä määrä". Eli se jäisi alemman asteisilla säädöksillä ratkaistavaksi. Kuitenkin on aika tärkeää, että se edes jollakin tavalla määriteltäisiin. Täytyy myöntää, että lakialoitteissahan näihin kysymyksiin ei niin paneuduta, vaan se on sitten valiokunnan tehtävä. Koko asia on selvittämisen ja aloitteen arvoinen asia.

[3] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kun tässä lähetekeskustelussa tietenkin tavoitteena on antaa eväitä ja evästyksiä valiokuntatyöskentelyä varten, niin äsken hyvin perusteltuun ed. Kankaanniemen puheenvuoroon viittaisin siinä, mikä olisi "vähäisenä pidettävä määrä". Mielestäni se voisi olla omaan ja seuralaisen käyttöön tarkoitettu määrä, jos olisi esimerkiksi iltamatilaisuudesta kysymys. Se on joillakin suurempi, joillakin pienempi, mutta tässä olisi esimerkiksi joku evästys tälle asialle. Jos kyseessä olisi myyntitarkoitus, niin silloin se kynnys voisi olla suurempi ja vaikeampi olemassa.

Kyllä sellaisenaan, niin kuin perusteluissa todetaan, että vakavien rikosten ennalta ehkäisyyn jäisi poliisille todella aikaa ja resursseja, pitäisi yksinkertaistaa tätä asiaa, että tällaiset voitaisiin nopealla menettelyllä toteuttaa ja tehdä. Sitä en tiedä, kuinka tämä asia sattuisi yhteiskuntaan ja järjestelmään, että nuorison tekemät rötökset tulisivat suoraan vanhempien maksettaviksi. Jos heillä on varaa maksaa, niin ehkä joku kotikasvatus ja kotikunnioitus myös lisääntyisi ja perheelämä eheytyisi ja paranisi, kun ainakin tulisi tietoisuuteen, että törmäilty on.

Toivon, että lakialoite saa hyvän ja kehittävän käsittelyn valiokunnassa ja palaa saliin sellaisilla evästyksillä ja lääkkeillä, että tästä myös tosiasia ja tosi toimenpiteet syntyvät.

[4] **Petri Salo /kok:** Arvoisa herra puhemies! Liikennepuolellehan otettiin massarikoksiin käyttöön rikesakkojärjestelmä. Se on siellä osoittautunut erittäin käyttökelpoiseksi nimenomaan massarikosten osalta, jos halutaan, että poliisi nopeasti selvittää yksinkertaiset tapahtumat.

Alkoholirikkomuksissa meillä on ongelmana tietenkin se, että rikesakkojärjestelmää voidaan soveltaa vain rikkomuksiin, joissa rangaistus on sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta, missä voidaan yleensä rangaistusvaatimus antaa. Rikesakkojärjestelmä tietenkin voitaisiin ulottaa myös samoihin rikkomuksiin. Ongelma on tietenkin ollut se, että rangaistusmääräysmenetelmällä silloin, kun on kysymyksessä nuori henki-

lö, joka on yleensä tuloton, on seuraamus ollut esimerkiksi neljä päiväsakkoa kertaa 20 markkaa eli 80 markkaa sakkoa, joka on tietenkin tuntunut niin pieneltä summalta, että kun se on hoidettu äkkiä pois, niin sillä ei ole ollut pelotevaikutusta myöskään tulevaisuuteen. Ottaen huomioon, että pitkän rangaistusvaatimusmenettelyn kirjoittaminen kestää kauan, se on monesti johtanut toimenpiteestä luopumiseen ja sitä kautta valvonta ei ole ollut tehokasta.

Siinä mielessä ed. Hemmilän aloite on hyvä. Rikesakko toisi lisää pelotetta, markkamäärävaikutusta. Tieto siitä saattaisi mennä jopa kotiin, että sakko on saatu, koska yksin ei pystyttäisi sakkoa maksamaan. Ongelmia saattaa tulla joissakin asioissa, kuten konfiskaatiomenettelyssä, miten tehdään jäljellä olevan viinapullon ja sen kaltaisten osalta, mikä saattaa vaikuttaa muuhunkin lainsäädäntöön. Mutta on tietenkin valiokunnan asia käsitellä nämä ongelmat, joita asiaan liittyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan

20) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 179/1999 vp (Pekka Kuosmanen /kok ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Laki kansalaisuuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 180/1999 vp (Riitta Prusti /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Riitta Prusti /sd:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteeni kansalaisuuslain muuttamisesta allekirjoitti 105 edustajaa, ja tuntui, että tästä aiheesta oli tässä salissa erittäin paljon tietoa, koska hyvin monet pitivät sitä tärkeänä aloitteena. Tässä esitetään kaksoiskansalaisuuden mahdollistavien lainmuutosten hyväksymistä myöskin meillä Suomessa. Erityisesti tätä asiaa ovat ajaneet ulkosuomalaiset, jotka kokevat kansalaisuuskysymyksen ongelmaksi. Ulkosuomalaisparlamentti on ihan ensimmäisessä varsinaisessa istunnossaan ottanut esille tämän asian ja edellyttänyt kaksoiskansalaisuuden mahdollistavan lainsäädännön aikaansaamista.

Olemme kaksoiskansalaisuuden kieltävillä säännöksillä aiheuttaneet kohtuuttomasti haittaa niille tuhansille ulkosuomalaisille, jotka lähinnä käytännön syistä ovat ottaneet tai joutuneet ottamaan asuinmaansa kansalaisuuden. Samalla näitä henkilöitä estetään tarpeettomasti pitämästä yllä kaipaamiansa suhteita Suomeen.

Kysymys kaksoiskansalaisuudesta on juuri nyt ajankohtainen myös muissa maissa kuin meillä Suomessa. Esimerkiksi Ruotsissa kansalaisuusasioita pohtinut parlamentaarinen komitea suositteli maaliskuussa 99 antamassaan mietinnössä kaksoiskansalaisuuden sallimista. Siellä kansalaisuuskomitean mietinnön mukaan kaksoiskansalaisuuden mahdolliset haitat esimerkiksi asevelvollisuuteen, äänioikeuteen ja vaalikelpoisuuteen sekä kansalaisten suojeluun liittyen ovat pieniä verrattuina kaksoiskansalaisuuden tuomaan yleiseen hyötyyn. Pohjoismaathan ovat perinteisesti harmonisoineet kaksoiskansalaisuuslainsäädäntöään.

Suomen kansalaisuus on monelle ulkosuomalaiselle henkilökohtaisesti erittäin tärkeä ja syvästi koettu. Suomen kansalaisuudesta ei haluta luopua esimerkiksi henkilökohtaisista turvallisuussyistä. Jos vakituinen kotipaikkakunta sijaitsee kuitenkin ulkomailla, suomalaisen on poliittisen tai taloudellisen tai yhteiskunnallisen eriarvoisuuden poistamiseksi tarpeellista ottaa uuden asuinmaan kansalaisuus. Alkuperäisen kansalaisuuden säilyttäminen koetaan erityisen tärkeäksi, kun on tarkoitus palata jossain myöhemmässä vaiheessa takaisin alkuperäiseen kotimaahan. Pitää muistaa, että ulkosuomalaiset tekevät myös Suomea ja suomalaisuutta monipuolisesti tunnetuiksi muualla maailmassa niin kulttuurin, tieteen kuin kaupankin alalla.

Jottei lainsäädännöllä aiheutettaisi tarpeettomia hankaluuksia kenellekään, on tärkeää, ettei ketään pakoteta kaksoiskansalaisuuteen. Tämän vuoksi on tärkeää, että kansalaisuuslain 9 §:ssä

säädetty mahdollisuus vapautua Suomen kansalaisuudesta jatkossakin säilytetään.

Ulkomailla syntyneet suomalaiset menettävät Suomen kansalaisuuden 22 vuotta täyttäessään, jos heillä on myös jonkin muun maan kansalaisuus eikä heillä ole niin sanottuja yhteenkuuluvuutta osoittavia siteitä Suomeen. Tässä lakialoitteessa ehdotetaankin kumottavaksi kansalaisuuslain 8 b §:n ulkomailla syntyneiden kansalaisuuden menettämistä koskevat säännökset.

Vielä kolmas kohderyhmä: Yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi tulee niillä syntyperäisillä Suomen kansalaisilla, jotka aiemmin mainitusta syystä ovat menettäneet Suomen kansalaisuutensa, olla mahdollisuus saada kansalaisuutensa takaisin. Tällä perusteella lakialoitteeseen sisältyy ehdotus mahdollisuudesta saada hakemuksesta Suomen kansalaisuus palautetuksi riippumatta siitä, onko henkilöllä toisenkin valtion kansalaisuus.

Suomalaisten lisäksi kaksoiskansalaisuus tulisi sallia niille ulkomaiden kansalaisille, jotka asuvat Suomessa mutta eivät voi ottaa Suomen kansalaisuutta, vaikka olisivat siihen oikeutettuja, koska eivät halua luopua omasta, muun maan kuin Suomen kansalaisuudestaan.

Yhä kansainvälistyvämmässä maailmassa nykyinen käytäntö johtaa helposti suuren sellaisen väestöryhmän syntymiseen, joka asuu pysyvästi Suomessa mutta ei voi nauttia kansalaisuuteen liittyvistä oikeudellisista ja identiteetillisistä vaikutuksista. Tämä oli myös yksi keskeisimpiä niistä seikoista, joiden perusteella Ruotsin kansalaisuuskomitea päätyi suosittelemaan Ruotsille kaksoiskansalaisuuden sallimista.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluaisin vielä välittää kaikille 105:lle lakialoitteen allekirjoittaneelle niiden ihmisten kiitokset, jotka ovat eri puolilta maailmaa viestittäneet kiitoksensa. Tämä on ollut paras joululahja, kuten eräs ulkosuomalaisparlamentin varapuheenjohtajista viestitti, ja tiedän, että näitä viestejä on tullut myöskin muille. Sana on levinnyt, että tämä lakialoite on täällä käsittelyssä.

[2] **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lakialoite on yksi niistä asioista, joita omat äänestäjäni ja tukijani vaalikampanjan aikana toivoivat minun voivan olla jotenkin eteenpäin viemässä, ja olen myöskin nimeni tähän lakialoitteeseen laittanut ja laittanut sen siihen ilolla. Voisi sanoa, että kun on yli sata allekirjoittajaa, myöskin toivoo sitten, että valiokunnassa tämän aloitteen käsittely on yhtä painava. Korostan vielä, että maailmalla on 250 000 suomalaista ja kaikki aivan eivät ole äänioikeutettuja, mutta merkittävä määrä suomalaisia, kaikki eivät ole Suomen kansalaisia.

Kun nyt on kaiken kaikkiaan merkittävä päivä ja helikopterit ovat hyrränneet päämme päällä niin, että on kuulunut tänne istuntosaliin saakka, ei suinkaan sen takia, että Suomi olisi turvaton maa, vaan sen vuoksi, että on EU-puheenjohtajuuden vuoksi huippukokous parlamentin vieressä, juuri tällaisena päivänä, vaikka kello on 23, on hienoa olla tukemassa tätä ed. Prustin esittelemää lakialoitetta.

[3] **Petri Salo /kok:** Arvoisa herra puhemies! Ensimmäinen virallinen vierailu edustajan urallani sattui, kun ulkosuomalaiset alkukeväästä kävivät vierailulla perustuslakivaliokunnassa — arvovaltaista koulutettua joukkoa Australiasta, Amerikasta ja hyvin eksoottisistakin maista. Mutta jo silloin niistä puheenvuoroista ja ilmeistä, mitä siellä oli, voi päätellä, että kun tämä laaja joukko lähestyi perustuslakivaliokuntaa, he olivat asiassaan täysin yksimielisiä, he olivat kaikki edelleen kielitaidonkin osaksi menetettyään erittäin isänmaallisia ja heillä oli vahva kaipuu tulla takaisin Suomeen. He halusivat nimenomaan, että tätä asiaa vihdoinkin viedään voimakkaasti eteenpäin.

Itsekin olen allekirjoittanut tietenkin lakialoitteen. Varmasti se on meille kaikille 104 muullekin kansanedustajalle ihan hyvä lahja, että ed. Riitta Prusti perustuslakivaliokunnan varapuheenjohtajana on tehnyt pitkän päivätyön ja saanut tähän tarvittavat yli sata nimeä, mikä tarkoittaa sitä, että tämä laki saa poikkeuksellisen käsittelyn valiokuntakäsittelyssä. Uskon, että nyt, kun Ruotsi on tässä asiassa pään avannut hyvin positiivisesti, me haluamme varmasti Pohjoismaiden välillä harmonisoida lainsäädäntöä myös tältä osin ja me löydämme tähän sellaisen ratkaisun, että asiassa mennään varmasti konkreettisesti eteenpäin.

Toteutuvatko nämä kaikki esittämänne kohdat aivan haluamallanne tavalla, mene ja tiedä, mutta se, että saadaan pää auki keskeisimmissä asioissa, on mielestäni tärkein asia. Ei meidän kannata miettiä sitä, jos jokin näistä asioista jää tässä vaiheessa toteutumatta. Kiitoksia ed. Prustille erittäin hyvästä valtiopäivätoimesta!

4 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa puhemies! Ed. Prusti on tehnyt arvokkaan työn, kun on kerännyt huolella tehtyyn aloitteeseen suuren määrän nimiä. Asia on tärkeä, ja on tavattoman hyvä, että sitä selvitetään ja viedään eteenpäin. Ilmeisesti jotkin tietyt syyt on sille, että meillä yhden kansalaisuuden periaate on voimassa, tai meillähän tietysti tällä hetkellä on kahden kansalaisuuden malli sikäli, että me kaikki olemme Suomen kansalaisia ja EU-kansalaisia, kun EU:sta puhuttiin. EU-kansalaisuus tulee merkitsemään näköjään jatkossa entistä enemmän ja Suomen kansalaisuus entistä vähemmän, mutta se on vähän eri asia.

Mutta tämä on tärkeä asia selvittää. Minuunkin vastikään otti yhteyttä eräs tällainen henkilö, joka asiaa peräänkuulutti. Monet näistä ihmisistä, jotka ovat muualla, ovat rakentaneet tätä maata, sotineet tämän maan puolesta ja muuta tällaista, mikä tietysti voisi antaa perustetta sille, että kaksoiskansalaisuus hyväksyttäisiin. Kyselin silloin, kun allekirjoitin aloitetta, lieneekö tällä vaikutuksia esimerkiksi sosiaaliturvan suhteen ja näin taloudellista vaikutusta Suomeen, joutuisimmeko kansalaisuuden perusteella kaksoiskansalaiselle maksamaan joitakin etuuksia. Tätä puolta tässä ei ole selvitetty, mutta se on syytä tietysti jatkossa selvittää.

Ihan vinkkinä jälleen sanoisin tässä kohtaa, että jos perustuslakivaliokunta on vielä koolla ennen joulua, valiokunnassa pitäisi pyrkiä saamaan 105 allekirjoitukseen perustuen aikaan päätös, että valiokunta pyytää ministeriöltä lausunnon tästä esimerkiksi helmikuun loppuun mennessä ensi vuonna, jolloin ministeri joutuisi paneutumaan ja antamaan kannan ja selityksen, miksi asiaa ei saisi viedä eteenpäin, tai sitten aloittamaan työn asian perusteelliseksi valmisteluksi. Tämä menettely olisi nyt tässä aivan paikallaan.

5 **Riitta Prusti /sd:** Arvoisa puhemies! Miksi asia ei meillä ole aikaisemmin noussut esille? Kuuleman mukaan virkamiehet ovat kertoneet, että ei ole ollut tällaista nostetta, ei ole ollut keskustelua, mitä tietysti vähän hämmästyin siinä mielessä, että yhteydenotto ulkosuomalaisilta on ollut kuitenkin jatkuvaa. Mutta ehkä juuri, koska täällä kotimaassa ei kukaan ole tähän asiaan voimakkaasti puuttunut, myöskään ministeriössä ei ole asian hyväksi tehty mitään.

Totean vielä, että uskoisin jopa, että tähän olisi tullut lisää allekirjoituksia, jos olisin kaikki 200 kiertänyt, mutta ne 105, jotka minun lisäkseni tässä ovat, riittivät siihen, että asia saadaan nopeaan käsittelyyn.

6 **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kuvaavaa on viime vuoden puolelta ed. Pehr Lövin tekemä kirjallinen kysymys ja siihen saatu vastaus. Se kertoo varmasti jotakin ministeriön näkökulmista.

Ed. Kankaanniemi otti esiin merkittäviä asioita sosiaaliturvan puolelta. Tosiasiahan on, että sosiaaliturva perustuu meillä asumiseen, siihen että asuu Suomessa. Totta kai joitakin ongelmia ja yhteensovittamisia tulee, mutta jos katsoo, mitä EU:n puitteissa on tapahtumassa ja miten siellä sosiaaliturvaa yritetään yhteensovittaa, niin suomalaiset, jotka ovat aikanaan kansalaisuuden syntyessään saaneet ja sen pois luovuttaneet, eivät tässä mielessä varmasti tule olemaan mikään ongelma.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

22) Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 182/1999 vp (Liisa Hyssälä /kesk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

23) Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 183/1999 vp (Liisa Hyssälä /kesk ym.)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi maanantaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 22.59.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio